

TARTU ÜLIKOOL
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
USUTEADUSKOND

Joonas Taniloo

**EELK Tallinna Toompea Kaarli koguduse ja EEKBL 3D koguduse videosisu
analüüs ning ideed kogudustele videosisu loomiseks**

Bakalaureusetöö

Juhendaja dr. theol. Kaido Soom

Tartu 2023

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Videosisu tegemise põhimõtted.....	5
1.1. Visuaalne grammatika	5
1.1.1. Kaadrikompositsioon.....	5
1.1.2. Montaaži, graafika ja helisalvestuse üldised põhimõtted	7
1.2. Teleintervjuu.....	9
2. Koguduste videosisu kui vastus inimeste ootustele kiriku suhtes	11
3. EELK Tallinna Toompea Kaarli koguduse ja EEKBL 3D koguduse videosisu analüüs.....	14
3.1. EELK Tallinna Toompea Kaarli koguduse videosisu	14
3.1.1. Saatesari „Kaarli lood“	15
3.1.2. Saatesari „Kirikupühadest ja mälestuspäevadest“	16
3.1.3. Saatesari „Vestlusi Piiblist“	17
3.2. 3D koguduse videosisu.....	18
3.2.1. Videojutlused.....	18
3.2.2. Muud videod.....	20
3.3. EELK Tallinna Toompea Kaarli koguduse ja 3D koguduse videosisu võrdlev analüüs.....	21
3.3.1. Saatesarjade ülesehitus	21
3.3.2. Käsitletavad teemad küsitluse „Elust, usust ja usuelust 2015“ järgi	21
3.3.3. Kaadrikompositsioon, montaaž ja audio	23
3.4. Ideed kogudustele videosisu loomiseks.....	25
3.4.1. Näidisformaadid kogudustele	26
Kokkuvõte	28
Bibliograafia.....	29
Summary	32
Lisa 1. Tallinna Kaarli koguduse videosisu võrdlustabel	33
Lisa 2. 3D koguduse videosisu võrdlustabel.....	39

Sissejuhatus

Tänapäeval on erinevate digilahenduste kasutamine meie elu igapäevane ja lahutamatu osa. Nende arengutega tasub kirikutel kaasas käia. Tänapäevases võrguühiskonnas on kogudustel oluline olla pildis sotsiaalmeedias, jagada oma sõnumit jagada ja teha misjonitööd (Toompuu 2016: 318). Suurem vajadus audiovisuaalmeedia kasutamiseks tekkis koroonapandeemia ajal. EELK assessor Katrin-Helena Melder on välja toonud: „Misjonile nüüdisaja ühiskonnas mõeldes peaksime neid võimalusi kasutama ka eriolukorra lõppedes ja pakkuma kvaliteetseid alternatiive Jumala sõna kuulutamiseks, aga ka tänapäeva inimeste küsimustele vastamiseks internetis sobivas formaadis.“ (Melder 2020: 2).

Töös võrdlen kahe eri konfessioonidest koguduse loodavat videosisu. Tegemist on juhtumiuuringuga, kus uuritavad kogudused on aktiivsed audiovisuaalmeedia võimaluste kasutajad ning toodavad videosisu, mida on võimalik kasutada uurimismaterjalina. EELK Toompea Kaarli kogudus on Eesti suurim luterlik kogudus (EELK Tallinna Toompea Kaarli koguduse koduleht 2022). 3D koguduse puhul on tegemist baptistikogudusega, mille töö on suunatud kristliku sõnumi levitamisele usukaugete inimeste seas (3D koguduse koduleht 2022) ja kes sellest lähtuvalt on aktiivsed uue meedia võimaluste kasutajad.

Käesoleva töö uurimisülesandeks on EELK Tallinna Toompea Kaarli koguduse ja EEKBL 3D koguduse videosisu vormiline ja sisuline võrdlemine ning ideede andmine, mida saaksid teised kogudused kasutada audiovisuaalsisu planeerimisel ja loomisel. Minu töö hõlmab audiovisuaalmeedia loomise teooriaga tutvumist ja selle baasil koguduste videosisu võrdlemist. Võrdlen, milliseid saateformaate kogudused teevad. Sisu aspektist uurin, kuidas on saated ja intervjuud ülesehitatud (toetudes Thorsen & Møller 1996); vaatlen, mis teemasid käsitletakse. Vormilise poole pealt uurin audiovisuaalsisu vastavust visuaalsele grammatika põhimõtetele (nt kaadrikompositsiooni reeglid ja montaažipõhimõtted (toetudes Bowen 2018)). Koguduste videosisu Eestis varem uuritud ei ole, seega on käesolev töö esimene teemale sissevaadet andev uurimus. Töö pakub

kogudustele ideid, mis on abiks videosisu planeerimisel ja tegemisel. Koguduste veebilehtede uurimisega on tegelenud Ardi Kask, kes kaitses 2013. aastal Tartu Ülikooli usuteaduskonnas bakalaureusetöö, kus ta võrdles EELK Tartu Pauluse koguduse ja Tartu Kolgata baptistikoguduse veebilehekülgi (Kask 2013).

1. Videosisu tegemise põhimõtted

1.1. Visuaalne grammatika

1.1.1. Kaadrikompositsioon

Audiovisuaalsisu vormilise võrdlemise jaoks on vaja tunda audiovisuaalsisu tegemise üldiseid põhimõtteid. Visuaalses grammatikas on üldtuntud kindlad kadreerimispõhimõtted, mida on oluline järgida, et visuaalne materjal oleks vaatajatele kergesti jälgitav ning saavutaks oma mõju ja eesmärgi, samuti on hästi kadreeritud materjal kvaliteetse montaaži eelduseks. Need kadreerimispõhimõtted on üldkehtivad ning kasutatavad inimeste ja mitmesuguste erinevate objektide filmimisel (Bowen 2018: 38; Zettl 2006: 115). Järgnevalt kirjeldan neist põhilisi, keskendudes sellele, kuidas neid rakendatakse inimeste filmimisel, sest koguduste videosisu peaks lähtuma kaadrikompositsiooni reeglitest ning see annab aluse uurimisülesandes kirjutatud audiovisuaalsisu vormiliseks võrdluseks.

Detailplaan – lähiplaan, mis annab edasi ainult teatud detaili; inimese puhul nt silmi. Veel võib seda kasutada mingi pisikese objekti näitamiseks. Kasutatakse dokumentaalfilmides, mõningates muusikavideotes ning eksperimentaalsema lähenemisega filmides (Bowen 2018: 40; Central Connecticut State University 2023).

Ülisuur plaan ehk superlähiplaan – kasutatakse siis, kui soovitakse näidata objekti iseloomustavaid põhijooni. Tüüpiline kasutada inimese näo puhul, kus sellisesse kaadrisse jääb nägu kulmudest kuni suuni ning seega tuleb sellise plaani kaudu näo ilmekus hästi välja (Bowen 2018: 40-41).

Lähiplaan – kasutatakse põhiliselt objekti, nt inimese tutvustamiseks. Sellises plaanis jääb kaadrisse inimese nägu, kaader algab traditsiooniliselt inimese kaela ja õla juurest ning kaadri ülemises osas võivad inimese juuksed osaliselt kaadrist välja jääda. Kasutatakse inimese näo filmimiseks, et edasi anda detaile ja emotsioone – sellise võtte detailsuse kaudu on vaatajal kerge samastuda ekraanil toimuvaga ning seetõttu on see ka üks enim kasutatavaid plaane (Bowen 2018: 41-42; Zettl 2006: 118).

Kesk-lähiplaan – tegemist on ühe enim kasutatava plaaniga videomaailmas, kuna annab palju informatsiooni kõneleva inimese kohta ja juhib vaataja tähelepanu kõnelejale. Ümbritseval keskkonnal on väike või minimaalne tähelepanu seda laadi võtte puhul, sest põhiosas täidab kaadri inimene. Seda kutsutakse ka „kahe-nööbi-võtteks“, kuna tüüpiliselt on selle kaadri alumiseks piiriks teine nööp pluusil (Bowen 2018: 42-43; Central Connecticut State University 2023).

Keskplaan – lisaks näole on nähtav inimese ülakeha ja ümbritsev keskkond. Keskplaani nimetatakse ka vöökohaplaaniks, kuna selle kaadri piiriks on inimese vöökoht (Bowen 2018: 43).

Kesk-üldplaan – tavaliselt näha inimese ülakeha kuni põlvedeni. Erinevalt eelpool mainitud plaanidest, mis on keskendunud suuresti isikute (objektide) visualiseerimisele, siis selles plaanis on rohkem näha ka ümbritsevat keskkonda (Bowen 2018: 44).

Üldplaan – kasutatakse video alguses, et anda ülevaade osalejatest ja tegevuspaigast. Üldplaani tunneb kergesti ära selle järgi, et seal on näha inimese keha tervikuna (Bowen 2018: 46; D fie foe & Creative Scotland 2023).

Kahene plaan – näha on kaks inimest kas näoga kaamera poole või profiilis. Kahene plaan võib olla nii keskplaan kui ka kesk-üldplaan, see sõltub tegevusest (nt kas istuv või liikuv tegevus). Kui lisada inimesi, saab kahesest plaanist vastavalt kolmene plaan, sealt edasi grupi plaan ja rahva plaan (Bowen 2018: 48).

Üleõlaplaan – eritüüp kahesest plaanist, mille eripära on see, et üks kaadris olev isik on näoga kaamera poole, kuid teine on seljaga kaamera poole ning kaader on filmitud nii, et seljaga kaamera poole inimest on ka näha (Bowen 2018: 48). Kasutatakse pikemas vestluses vahelduse toomiseks ning dokumentaalfilmides (D fie foe & Creative Scotland 2023).

Kuna ekraanisuurus on piiratud, siis on põhimõte, mida väiksem ekraan, seda rohkem tuleb eelistada lähivõtteid, mis võimaldavad detailsust vaatajani paremini edasi anda. On välja toodud, et see reegel kehtib isegi teleriekraanile mõeldud sisu puhul, kuna see on võrreldes päris maailmaga väga piiratud (Zettl 2006: 115). Seega kehtivad need põhimõtted kindlasti ka siis, kui video on mõeldud vaatamiseks nutitelefonil ja arvutiekraanilt, kuna need on telerist veelgi väiksemad.

Kaadrit komponeerides lähtutakse kuldlõikest. Kuldlõige saadakse nii, et „pildile joonistatakse kaks kujuteldavat horisontaaljoont ja kaks kujuteldavat vertikaaljoont. Jooned asuvad ekraani servadest 3/8 kaugusel. Neli lõikepunkti, mis antud joonte lõikumisel tekivad, moodustavad neli tähelepanutsooni.“ (Thorsen & Møller 1996: 85-86). Nendes tekkinud tsoonides saab edastada kõige olulisemat infot. Veel tuleb kaadrit komponeerides jälgida, et intervjuueeritava pea kohal oleks veidi tühja ruumi ehk „õhku“ (v.a detailiplaanid ja ülisuurplaanid). Kui tühja ruumi ei jäeta, tundub vaatajale kaadripaigutus liiga piiratud, kui aga tühja ruumi satub liiga palju, siis tundub kaader tasakaalustamata (Zettl 2006: 119). Samuti peaks tühja ruumi olema isiku vaatamis- ja rääkimissuunas, kus kehtib põhimõte, et mida rohkem profiilis on inimene, seda rohkem peab tema vaatamissuunas tühja ruumi jätma, sest see aitab jällegi vaataja jaoks hoida tasakaalu. Kui kaader sisaldab liikumist, tuleb hoida tühja ruumi liikumissuunas (Thorsen & Møller 1996: 86-87). Intervjuus peaks intervjuueeritav vaatama saatejuhi poole ning kaadris peaks olema näha isiku mõlemad silmad (Waddington 2010).

Lähtudes eelnevalt kirjeldatud põhimõtetest on võimalik minu uurimuses vaadelda, kuidas vastavad koguduste videod kaadrikompositiooni põhimõtetele ning milliseid kaadriplaanide kogudused kasutavad, sest igal kaadriplaanel on oma funktsioon teatud visuaalse info edasi andmisel.

1.1.2. Montaaži, graafika ja helisalvestuse üldised põhimõtted

Ka video kokkupanemiseks on kindlad põhimõtted. Üks neist on 180-kraadi reegel, mis tähendab, et ühest tegevusest võetavad erinevad võttenurgad peaksid jääma 180-kraadi sisse. Selle näiteks on kolme kaameraga üles võetav saade, kus keskmine kaamera võtab üldplaani, äärmised kaamerad võtavad kesk-lähi- või lähiplaanid (Bowen 2018: 87-88). Kaamerad peaksid asetsema ühel pool tegevusjoont; kui selle vastu eksida, tekib vaatajal segadus (D fie foe & Creative Scotland 2023). Teine sellega seostuv reegel on 30-kraadi reegel, mis tähendab, et iga kaamera peaks eelmisest olema 30-kraadi kaugusel. See on vajalik, et plaanid ei oleks liialt sarnased (Bowen 2018: 89).

Video tegemisel võib kasutada ühte või mitut kaamerat. Mängufilmide tegemisel kasutatakse üldjuhul ühte kaamerat, millega võetakse üles kogu tegevus, kasutades erinevate võttenurkade saamiseks mitmeid doubleid samast stseenist. Jutu- ja studiosaadetes, ürituste ülekannetel, spordis jms on aga tihtipeale mõistlik kasutada

multikaamera režiid, mis tähendab, et salvestakse mitme kaameraga, sest see säästab aega ja raha. Sellisel juhul kasutatakse kahte või rohkemat kaamerat, mis on omavahel ühilduvad. Mitme kaamera montaaži saab tänapäeval teha paljude videotöötlusprogrammidega (Bowen 2018: 163-166).

Olenemata sellest, kas kasutusel on üks või mitu kaamerat, on erinevate vaatenurkade kombineerimine vajalik, et vaatajal oleks võimalik suhestuda ekraanil toimuvaga. Üldine põhimõte on, et montaaž liigub üldplaanist detailsema plaanini ning see liikumine peaks olema sujuv, s.t ei ole soovitatav minna detailplaanist ülisuurde plaani ja vastupidi, vaid selle asemel oleks mõistlik kasutada vahepeal kesk-üld- ning kesk- ja suurt plaani (Rajaleid, n.d.). Montaažilõike tegemisel on põhimõte, et iga uus kaader peaks vastama ühele järgmistest kriteeriumitest (Bowen 2018 järgi): „informatsioon; motivatsioon; kaadrikompositsioon; kaameranurk; pidevus; heli“ (Bowen 2018: 104). Iga uus kaader peaks andma vaatajale uut informatsiooni; samuti peaks olema mingisugune põhjendus, mis tingib vajaduse minna eelmiselt kaadrilt üle järgmisele (nt eelmise kaadri info ammendamise) (Bowen 2018: 105-107).

Graafika kasutamine on otstarbekas illustreerimaks sellist infot, mida ei ole mõistlik edasi anda pildiliselt või heliliselt. Näiteks on selliseks infoks saatekülaliste nimed, ametid ja tiitlid. (Throsen & Møller 1996: 136-138).

Videot salvestades on oluline saavutada kvaliteetne helisalvestuse lahendus. Selleks on võimalik kasutada erinevaid mikrofone. Laia kasutust leidnud mikrofonitüüp on *lavalier* ehk rinnamikrofon. Tegemist on väikse mikrofoniga, mis tüüpiliselt on ühendatud saatjaga ja mis kinnitatakse isiku riide külge. See on levinud lahendus uudistesaadetes, intervjuudes, paneeldiskussioonides. Teine levinud mikrofonitüüp on käsimikrofon, mida hoiab kõneleja oma käes. Veel on kasutusel poomimikrofonid, juhtmevabad mikrofonid, lauamikrofonid, statiivil mikrofonid ja ripuvad mikrofonid (Zettl 2006: 197-208).

Oma uurimuses vaatlen, millised lahendused on kogudused valinud saadete salvestamiseks. See on üks osa uurimisülesandes sõnastatud audiovisuaalsisu vormilisest võrdlusest.

1.2. Teleintervjuu

Videosisu juures vaatlen saadete ülesehitust. Kuna audiovisuaalmeedias on üldiselt levinud info edastuse viis intervjuu, siis järgnevalt annan selle kohta teoreetilise tausta.

Tüüpilisel juhul on teleintervjuu puhul tegemist kahe või enama isiku vahel toimuva vestlusega. Selle tegemisel peetakse silmas, et vaataja saaks sellega samastuda ning tajuda seda olevikulisena (isegi siis, kui tegemist pole otsesaaetega). Teleintervjuu võiks paista vaatajale kui osalejate vahetu vestlus. Televisioonitegelikkuse all peetakse silmas vaatevälja piiratust, kuna kõik, mis jääb võttepaigas kaadri taha, seda televaataja jaoks ei eksisteeri. Tema vaateväljas on ainult see, mis toimub kaamerate ees (Thorsen & Møller 1996: 50-51).

Olulisematest intervjuuliikidest võib mainida järgmist. Faktiintervjuu – kasutatakse televisioonis harva, üldjuhul lahendatakse kas pealeloetava teksti või ajakirjaniku sissejuhatusega (*stand up*). Probleemintervjuu lahendab mingit probleemi, proovib seda avada erineva nurga alt ning peaks aitama vaatajat oma arvamuse kujundamisel. Kogemusintervjuu eesmärk on intervjuueeritava kogemuste, emotsioonide, arvamuste edasiandmine. Soovitakse, et vaatajal tekiks võimalus ise läbi elada vastav situatsioon. Kogemusintervjuu üks alaliik on portreeintervjuu, mis keskendub intervjuueeritavale isikule. Miljöointervjuu puhul on oluline konkreetse sündmuse edasiandmine ning erilise tähelepanu all on toimumiskoht. Veel võib eraldi välja tuua tänavaintervjuu, mille kaudu saab teada inimeste hoiakuid teatud sündmuste või väidete kohta (Thorsen & Møller 1996: 52-53).

Kui intervjuuliik on ära otsustatud, saab edasi paika panna intervjuuvormi. Üheks selliseks variandiks on monteeritud intervjuu ehk montaažjutustus. Seda iseloomustab, et ajakirjanik ei ole nähtav kaadris ning puuduvad tema sissejuhatus (*stand-up*) ja pealeloetav tekst. Samas on ajakirjaniku roll sellise formaadi ettevalmistamise puhul suur: ta peab tagama, et saade saaks vaatajale mõistetav. Montaažjutustust kasutatakse filmides, portree- ja elustiilisaadetes (Thorsen & Møller 1996: 57).

Kui aga ajakirjanik otsustab selle kasuks, et intervjuu vorm võiks olla vaba vestlus ja ajakirjanik on ka ise kaadris, siis võib intervjuu vorm olla: (1) üks saatejuht, üks intervjuueeritav (kõige tüüpilisem), (2) üks saatejuht, mitu intervjuueeritavat või (3) mitu saatejuhti. Teatud olukordades võib aga olla mõistlik kasutada topeltintervjuu vormi, kus üks ajakirjanik intervjuueerib mitut külalist. Topeltintervjuu üheks erivormiks on

talkshow, kus osaleb rohkem inimesi, näiteks kasutatakse sellist formaati poliitiliste debattide pidamiseks. Topeltintervjuu vormide puhul on oluline osa saatejuhil, kes peab läbi mõtlema, kui palju ta soovib vestlust ise juhtida ja suunata või kuivõrd tahab jätta fookusesse osaliste omavahelise debateerimise (Thorsen & Møller 1996: 58).

Kuna minu töö uurimisülesandeks on audiovisuaalsisu võrdlus, siis selle ühe osana vaatlen saadete ülesehitust. Sellest alapeatükist lähtuvalt on võimalik vaadelda, kuidas on koguduste videod ülesehitatud, kas kasutatud on monoloogi või intervjuud, ning viimase puhul, millist liiki intervjuud on kasutatud.

2. Koguduste videosisu kui vastus inimeste ootustele kiriku suhtes

Eesti elanike ootustest kirikule annavad ülevaate Eesti Kirikute Nõukogu tellitud uuringud „Elust, usust ja usuelust“. Töös kasutan 2015. aastal toimunud uuringu tulemusi, mis on avaldatud Eesti Kirikute Nõukogu väljaantavas kogumikus „Kuhu lähed, Maarjamaa?“. Järgnevalt kirjeldan mõningaid sealseid vastuseid, mis on asjakohased käesoleva töö uurimisküsimusele. Koguduste videosisu võiks olla vastus inimeste ootusele kiriku suhtes.

„Elust, usust ja usuelust 2015“ uuringus kasutati proportsionaalset juhuvalimit, kus olid 15-74-aastased Eesti elanikud, uuringus osales 1002 inimest. Eve Telpt kirjutab: „Saadud küsitlustulemi ja Eesti rahvastiku mudeli võrdlemisel ilmnenud eristuste vähendamiseks on andmed peamiste sotsiaal-demograafiliste tunnuste (sugu, vanus, rahvus, elukoha tüüp ja regioon) lõikes statistiliselt paika pandud. Tänu sellise meetodika kasutamisele on uuringute „Elust, usust ja usuelust 2010 ja 2015“ tulemused üldistatavad kogu 15-74-aastasele Eesti elanikonnale.“ (Telpt 2016: 36-37)

Neilt inimestelt, kes vähemalt kord aastas osalevad jumalateenistusel, küsiti, miks nad seda teevad. Vastaja sai nimetada kuni kolm olulisemat põhjust tähtsuse järjekorras. Kõige populaarsemaks osutus „Mulle meeldivad vanad kombed ja traditsioonid“, mille oli oluliselt esimese, teise ja kolmanda põhjusena kokku valinud 51% vastajatest, sellele järgnesid „Saan sealt hingerahu“ (44%) ja „Käin seal koos lähedastega, pereliikmetega“ (51%). Järgmised vastused olid „Naudin kiriku arhitektuuri, hoonet kui sellist ja selles viibimist“ (31%) ning „Naudin kirikulaule, kirikumuusikat“ (28%) (Telpt 2016: 48).

Vähemalt kord aastas jumalateenistusel käivatelt vastajatelt uuriti veel, mis teemadel võiks kirikus rääkida. Selgus, et enim soovitakse kirikus kuulda „elus ette tulevatest valikutest ja nende lahendamise teedest“ (kindlasti võiks 32% ning pigem võiks 53%, kahe variandi peale kokku 84%). Veel soovitakse kuulda „enda hingemurede, kurbuse, üksindusega toimetulekust“ (32% arvates kindlasti võiks ja 51% pigem võiks, kahe variandi peale kokku 83%). Sellele järgnesid „Piibli kirjakohti võiks rohkem lahti seletada“ (kindlasti soovis kuulda 29% ja pigem soovis 50%, kahe variandi peale kokku

79%). „Inimestevahelistest suhetest ja seal tekkinud probleemide lahendamisest“ (kindlasti soovis kuulda 31% ja pigem soovis 47%, kahe variandi peale kokku 78%), „elu ja surma küsimustest, igavikulistest küsimustest“ (kindlasti soovis kuulda 32% ja pigem soovis kuulda 45%, kahe variandi peale kokku 77%). Järgnesid „eakate probleemidest“ (kindlasti soovis 22%, pigem soovis 53%; kahe variandi peale kokku 75%), „igapäevaelu probleemidest, andes konkreetset seletust ja juhatust argiste murede lahendamisel“ (kindlasti soovis 23%, pigem soovis 48%, kahe variandi peale kokku 70%), „noorte probleemidest, moodsa aja probleemidest“ (kindlasti soovis 21%, pigem soovis 47%, kahe variandi peale kokku 68%), „võiks anda juhatusi ja nõuandeid usueluks (kindlasti soovis 17%, pigem soovis 46%, kahe variandi peale kokku 63%), „teoloogilistest, filosoofilistest küsimustest“ (kindlasti soovis 16%, pigem soovis 44%, kahe variandi peale kokku 59%), „rahvuskultuurist ja identiteedist“ (kindlasti soovis 12%, pigem soovis 42%, kahe variandi peale kokku 54%). (Telpt 2016: 54). Et nende kahe küsimuse vastajate näol on tegemist inimestega, kes on jumalateenistusi külastanud vähemalt ühel korral aastas, on nende küsimuste vastused üks võimalik viis aru saamiseks, millest soovivad kuulda inimesed, kes juba on tee kirikusse leidnud. Sellest saavad kogudused videosisu planeerides lähtuda.

Vastajatelt, kes osalevad jumalateenistustel, aga mitte igal nädalal, uuriti, miks nad ei käi sagedamini jumalateenistustel. Kõige enam vastati „Mul ei ole aega“ (40% kolme põhjuse peale kokku), järgnes „Ma ei ole usklik, see ei puuduta mind“ (29%), „Ma ei vaja vahendajat enda ja Jumala vahele“ (28%). Veel on käesoleva töö seisukohast huvitav vastusevariant „jumalateenistused on liiga pikad“ (20%). Järgnesid „ma ei soovi ennast siduda ühegi organisatsiooniga, sh kirikuga“ (15%), „mul on keeruline kohale jõuda“ (15%), „jumalateenistusel räägitakse asjadest, millest mul on raske aru saada“ (15%), „ma ei saa sealt sellist elamust või emotsiooni, mida ma vajaksin“ (15%) (Telpt 2016: 51).

Lisaks on uuringus välja toodud vastused eraldi küsimustele nendelt, kes üldse ei osale jumalateenistustel. Küsimustele vastates said vastajad jällegi välja tuua kuni kolm põhjust alates kõige olulisemast. Vastajatest, kes üldse ei osale jumalateenistustel, vastati kõige enam „Ma pole usklik, see ei puuduta mind“ (kolme põhjuse peale kokku 76%), millele järgnes „Ma ei soovi ennast siduda ühegi organisatsiooniga sh kirikuga“ – (38% vastajatest) ning „Mul ei ole aega“ (33%). Veel toodi välja, et „ma ei vaja vahendajat

enda ja Jumala vahele“ (23%); „jumalateenistustel räägitakse asjadest, millest mul on raske aru saada“ (17%) ning „seal on minust liiga erinevad inimesed“ (15%), järgnesid teised variandid (Telpt 2016: 50).

Uuringus pidid kõik vastajad (olenemata sellest, kui tihedalt külastavad jumalateenistusi) hindama erinevaid väiteid, millest käesoleva töö seisukohalt on huvipakkuv järgnev: „Kirik peaks oma õpetust lihtsamalt, moodsamalt ja kaasaegsemalt tutvustama ja lahti seletama“ (täiesti nõus 12% ja pigem nõus 42%, kahe variandi peale kokku 54%), üle poolte vastajatest on vähemalt pigem nõus sellise väitega ning kogudustesse või usuliikumistesse kuulujate hulgas on vastav protsent veelgi suurem (65%). Lisaks ootavad inimesed kirikutelt omavahelist koostööd – väitega „Erinevate kirikute koostöö tõstab kirikute usaldusväarsust ühiskonnas“ (täiesti nõus 19% ja pigem nõus 54% vastanutest, kahe variandi peale kokku 73%) (Telpt 2016: 55). Tähelepanu väärib ka väide „iga inimene võiks midagi teada erinevatest maailma religioonidest, uskumustest“ (täiesti nõus 32% vastanutest ja pigem nõus 58%, kahe variandi peale kokku 90%) (Telpt 2016: 58).

Need tulemused rahva ootustest kirikule võiksid olla kogudustele suuniseks audiovisuaalmeedia sisu tegemisel. Kasutan neid oma töös neid kasutada rahva huvi kaardistamiseks. Järgnevas analüüsis vaatlen videosisu vastavust nii nende inimeste huvile, kes „Elust, usust ja usuelust 2015“ järgi jumalateenistusi külastavad kui ka nendele, kes ei külasta, kasutades rahva ootustest ülevaate saamiseks eelnevalt kirjeldatud küsimuste vastuseid.

3. EELK Tallinna Toompea Kaarli koguduse ja EEKBL 3D koguduse videosisu analüüs

Käesoleva töö uurimisülesande osa on kahe koguduse audiovisuaalsisu vormiline ja sisuline võrdlus. Selleks kasutan juhtumiuuringut, kuna käesoleva töö puhul on tegemist esimese koguduste audiovisuaalsisu uuriva tööga. Laherand kirjutab: „Juhtumiuuringus (*case study*) uuritakse ilmingut tema loomulikus keskkonnas ning eriti sobib selle kasutamine siis, kui piirid ilmingu ja tema konteksti vahel pole selged.“ (Laherand 2010: 74) Kaks valitud kogudust (EELK Tallinna Kaarli kogudus ja 3D kogudus) on otsustavad juhtumid, kuna nad teevad aktiivselt videosisu.

Kuna varem seda teemat Eestis uuritud ei ole, on olukorra kaardistamiseks vajalik vaadelda koguduste videosisu. Seetõttu võrdlen kahe koguduse Youtube'is avaldatud videoid konkreetse ajaperioodi vältel, milleks on 2021. aasta september. Vaatlen koguduste Youtube'i keskkonna jaoks toodetud originaalsaateid ning jätan välja jumalateenistuste otseülekanded, kuna tegemist ei ole ajakirjanduslike saateformaatidega, mida seetõttu ei ole mõistlik eelpool käsitletud ajakirjanduslike teooriate järgi võrrelda. Kirjeldan vaatluse tulemusi ning analüüsin neid võrdlevalt, teoreetilisest materjalist lähtudes.

Videosisu võrdlusaluseks koostas teoreetilisest materjalist lähtudes tabelid (lisa 1; lisa 2), kuhu iga vaadatud video puhul märkisin kirja vaatlusandmed. Vaatlesin nii saadete ülesehitust (monoloog/dialog, intervjuu liik, saatejuht), sisu (käsitletavat teemat) kui ka vormi (kaadrikompositsioon, montaaž, heli).

Alustan ülevaate andmisega vaatlustulemustest.

3.1. EELK Tallinna Toompea Kaarli koguduse videosisu Tallinna Kaarli koguduse Youtube'i kanalil avaldati 2021. aasta septembris viis videot kolmes erinevas saatesarjas, nendest kaks sarja jätkusid ja algas üks uus sari. Jätkusid sarjad „Kaarli lood“ ning „Kirikupühadest ja mälestuspäevadest“. „Kaarli lugude“ puhul on tegemist saatesarjaga, mis on otseselt seotud kahe olulise tähtpäevaga Kaarli kiriku ja koguduse jaoks: Kaarli kiriku 150. aastapäevaga ning koguduse 350. aastapäevaga ning

kus käsitletakse nii kiriku kui hoonega seonduvat kui ka koguduse ja inimestega seotud teemasid eeskätt erinevate aja- ja kultuuriloolaste ning vaimulike, koguduse töötajate pilgu läbi. Sarjas avaldatud osad uuritava perioodil olid (1) „Kaarli gümnaasiumi direktor Aleksander Raudkepp“ (avaldatud 02.09.2021) (Tallinna Kaarli koguduse Youtube'i kanal 2021a) ja (2) „Kiriku altari- ja kantslikatted“ (avaldatud 14.09.2021) (Tallinna Kaarli koguduse Youtube'i kanal 2021b). „Kirikupühadest ja mälestuspäevadest“ on saatesari, kus Kaarli koguduse abiõpetaja Kaisa Kirikal tutvustab kirikukalendrit, keskendudes eeskätt vähemtuntud kirikupühade tutvustamisele. Selle osad uurimis perioodil olid: (1) „21. september: apostel Matteuse päev“ (avaldatud 21.09.2021) (Tallinna Kaarli koguduse Youtube'i kanal 2021c) ja (2) „29. september: peaingel Miikaeli püha“ (avaldatud 29.09.2021) (Tallinna Kaarli koguduse Youtube'i kanal 2021d). Uus sari, mis septembrikuus algas, oli „Vestlusi Piiblist“, sellest avaldati esimene sissejuhatav osa (avaldatud 24.09.2021) (Tallinna Kaarli koguduse Youtube'i kanal 2021e). „Vestlusi Piiblist“ saadetes vestlevad Kaarli koguduse õpetaja Jaak Aus ja teoloog, Mustamäe koguduse abiõpetaja Jaan Lahe Piibli ja kristliku usuga seotud teemadel. Järgnevalt annan ülevaate saadete ülesehitusest ning sisulisest ja vormilisest poolest.

3.1.1. Saatesari „Kaarli lood“

Saatesari „Kaarli lood“, osa pealkiri: „Kaarli gümnaasiumi direktor Aleksander Raudkepp“ (kestus 26.50). Saate puhul on ülesehituselt tegemist monoloogiga, kus kõneleb Ursula Haava. Saade algab lühikese sissejuhatusega, misjärel käsitletakse Aleksander Raudkepi elulugu, alates lapsepõlvest ja üleskasvamisest, millele järgneb kirjeldus Raudkepi õpingu- ja tööaastatest. Saab ülevaate Raudkepi tööst nii Tartus (Tartu Pauluse koguduses ja Hugo Treffneri gümnaasiumis) ning tema suundumisest Tallinna, käsitletakse tema tööd Kaarli gümnaasiumi direktori ja õpetajana, samuti panust raamatute ja trükiste kirjutamisel ja toimetamisel. Eraldi käsitletakse Raudkepi poliitikutööd Riigikogus ja tema rolli usuõpetuse rahvahääletuse ja sellele eelnenud usuõpetuse kampaania juures. Kuna Raudkepp oli seotud erinevate erakondadega, siis käsitletakse ka seda. Saade lõppeb Aleksander Raudkepi Eestist põgenemise ja tema hilisema eluperioodi kirjeldamisega (Tallinna Kaarli koguduse Youtube'i kanal 2021a).

Video on salvestatud Tallinna Kaarli kirikus, saatekülaline seisab kõnepuldis. Ülesvõtmisel on kasutatud mitut kaamerat. Kaadritest kasutatakse keskplaani ja kesk-üldplaani, kuid pea kohal olev tühi ruum pole kadreerimispõhimõtetega vastavuses. Montaažis on kokku miksitud erinevate kaamerate vaatenurgad, lisaks kasutatud algusgraafikat, samuti katteplaane. Audio on salvestatud kõnepuldi statsionaarse mikrofoni abil.

Saatesari „Kaarli lood“: osa pealkiri „Kiriku altari- ja kantslikatted“ (kestus 24.55). Saate puhul on ülesehituselt tegemist monoloogiga, kus kõneleb Marju Raabe. Lühikese sissejuhatus järel saab ülevaate kiriku altari- ja kantslikatete kasutamise üldisest ajaloost ning liturgilistest värvidest kirikus. Seejärel räägitakse kirikutekstiili valmistuse õpetamisest koolis ning kirikukaunistamise traditsioonist EELKs. Saab ülevaate Kaarli kiriku altari- ja kantslikatetest, millest kõige põhjalikumalt keskendutakse esimeste altari- ja kantslikatete ajaloole ning nende tegijatele Aino Schmidtile ja Asta Heinsaarele, vaatajale räägitakse nende elulood. Esineja tutvustab eri värvides altari- ja kantslikatteid järgmistest aspektidest lähtuvalt: värvid, motiivid, sümbolid, materjalid, tehnika, kujundus. Esimeste kirikus kasutatud katete järel tutvustatakse ka uuemaid katteid, samuti neis sisalduvaid sümboleid (Tallinna Kaarli koguduse Youtube'i kanal 2021b).

Video on salvestatud Tallinna Kaarli kirikus, kahes kohas: saate algusosa on salvestatud nii, et Marju Raabe istub kirikupingis. Altarikatete tutvustamine saate teises osas on salvestatud altari juures. Ülesvõtmisel on kasutatud mitut kaamerat, mida on montaaži käigus miksitud. Kaadritest on kasutusel üldplaan ja kesk-üldplaan. Montaažis on lisatud algusgraafika ja mõningad katteplaanid. Lõikekohtadele, mis on eri värvi altari- ja kantslikatete tutvustamise vahel, on lisatud üleminekuefekt. Audio salvestamiseks on kasutatud juhtmega mikrofone statiivil.

3.1.2. Saatesari „Kirikupühadest ja mälestuspäevadest“

Saatesari „Kirikupühadest ja mälestuspäevadest“, osa pealkiri: „21. september: apostel Matteuse päev“ (kestus 6.47). Saate puhul on ülesehituselt tegemist õp Kaisa Kirikali monoloogiga, kus saab teada apostel Matteuse elust. Saate alguses tutvustatakse Matteuse varasemat elu (enne jüngriaega), tööd tõlnerina. Räägitakse sellest, kuidas Jeesus kutsus Matteuse jüngriks. Seejärel kõneldakse Matteusest elust

Jeesuse jüngrina. Saate teine pool tutvustab Matteust kui evangelisti ning Matteuse evangeeliumit: selle tekkeaega, sisu, Jeesuse-pilti, teoloogiat. Pärast seda räägitakse Matteuse hilisemast elust ja tema märtrisurmast. Saade lõpeb seoste loomisega tänapäevaga ning sellega, milline võiks apostel Matteuse ning tema eluloo tähendus olla tänapäeva usklikele (Tallinna Kaarli koguduse Youtube'i kanal 2021c).

Video on salvestatud Tallinna Kaarli kirikus, üles võetud ühe kaameraga. Kadreeringus on kasutatud keskpilaani, kuid visuaalselt on näha ülemise pearuumi vale kadreering. Montaažis on kasutusel algusgraafika; katteplaan kasutatud ei ole. Heli on salvestatud rinnamikrofoni abil.

Saatesari „Kirikupühadest ja mälestuspäevadest“, osa pealkiri: „29. september: peaingel Miikaeli püha“ (kestus 6.53). Sarnaselt eelmisele osale, on siingi tegemist Kaisa Kirikali monoloogiga. Saate alguses saab vaataja ülevaate inglitest: nende välimusest ja tegevusest. Edasi räägitakse kolmest peainglist Piiblis: Miikaelist, Gaabrielist ja Raafaelist ning nende ilmumistest; inglitest kui Jumala saadikutest ja sõnumitoojatest ning inglitest kui inimese kaitsjatest. Veel leiab käsitlust teema inglid liturgias. Saate lõpetab palve (Tallinna Kaarli koguduse Youtube'i kanal 2021d).

Video on salvestatud raamaturiivi taustal ning üles võetud ühe kaameraga, tõenäoliselt võib tegemist olla telefoni- või arvutikaameraga. Kadreeringus on kasutatud lähiplaani, aga jällegi on näha pearuumi vale kadreering. Montaažis algusgraafika; katteplaan pole. Heli ülesvõtmist pole võimalik visuaalsete tunnuste järgi kindlaks teha, kuid tõenäoliselt ja helikvaliteeti hinnates eraldi mikrofoni kasutatud pole ning heli on üles võetud telefonisse/arvutisse sisseehitatud mikrofoni.

3.1.3. Saatesari „Vestlusi Piiblist“

Saatesari „Vestlusi Piiblist“, osa pealkiri: „Vestlusi Piiblist 1“ (kestus 34.31). Saate puhul on ülesehituselt tegemist intervjuuga, intervjuu liiki on keeruline ühtselt määrata, on sarnasust nii probleem-, kui faktiintervjuuga. Probleemintervjuuga sarnasus on see, et proovitakse avada Piiblit erineva nurga alt ning aidata vaatajal seda seeläbi paremini mõista; faktiintervjuuga sarnaneb seetõttu, et lähenemine on teaduslik ning nt tuuakse sisse teoloogide tsitaate. Intervjuu vorm on üks-ühele (üks saatejuht intervjuueerib ühte külalist). Saade algab tutvustuse ja sissejuhatusega, misjärel käsitletakse Piibli olulisust, samuti sõna 'Piibel' ja selle tähendust. Edasi räägitakse piiblikaanoni

tähendusest ja selle kujunemisest; Jumala ilmutusest. Veel arutatakse, milline on Piibli koht kirikus, millised on vastuolulisemad lood Piiblis; kuidas Piiblit lugeda ja sümboleid mõista, seda näitlikustatakse loomislooga. Lõpus kõneldakse Piibli autoriteedist (Tallinna Kaarli koguduse koguduse Youtube'i kanal 2021e).

Saade on salvestatud Kaarli kooli raamatukogus. Kasutatud on mitut kaamerat ning kaadritest kesk-üldplaan saatejuhust ja külalisest ning üldplaani; kaadrid on staatilised. Montaažis vahelduvad kolme kaamera kaadrid, montaaž on aeglane, kasutusel on algus- ja lõpugraafika; kätteplaan kasutatud ei ole. Heli on salvestatud rinnamikrofonide abil, aga helitase on veidi vaikne.

3.2. 3D koguduse videosisu

3D koguduse Youtube'i kanalil avaldati 2021. aasta septembrikuus kuus videot, millest neli olid jutlused, üks üritust kokkuvõttev lühivideo (*aftermovie*) ning üks kogemuslugu. Avaldatud jutlused olid (kuna 3D kogudus jaotab jutlused omakorda seeriataks, siis on vastav seeria, mille alla jutlus kuulub, on välja toodud sulgudes): (1) „Piirikontroll: kust Sa tuled? Kõneleb Mihkel Rehepapp“ (avaldatud 08.09.2021, jutluste seeria „Piirikontroll“) (3D koguduse Youtube'i kanal 2021a), (2) „Piirikontroll: kes sa oled? Kõneleb Jakob Remmel“ (avaldatud 14.09.2021, jutluste seeria „Piirikontroll“) (3D koguduse Youtube'i kanal 2021b), (3) „Piirikontroll: kuhu sa lähed? Kõneleb Marge Lige“ (3D koguduse Youtube'i kanal 2021c) ja (4) „Hind ja väärtus – kõneleb Peep Saar“ (avaldatud 30.09.2021; jutluste seeria „Kolm tarka“) (3D koguduse Youtube'i kanal 2021d). Avaldatud *aftermovie*: „3D koguduse 11. sünnipäeva *aftermovie*“ (avaldatud 09.09.2021) (3D koguduse Youtube'i kanal 2021e) ning kogemuslugu oli „Väljapääs anoreksiast – Lisette lugu“ (avaldatud 28.09.2021) (3D koguduse Youtube'i kanal 2021f).

3.2.1. Videojutlused

Videojutlus „Piirikontroll: kust Sa tuled? Kõneleb Mihkel Rehepapp“ (kestus 19.49). Saate puhul on ülesehituselt tegemist jutluse formaadis monoloogiga, mis algab sissejuhatava ülevaatega jutlusteseeria teemast. Seejärel on teemaks minevik kui pagas ning hoiakud oma mineviku suhtes. Kõneleja toob näite, kuidas enda minevikku edasi anda läbi kahe erineva perspektiivi ning millised on selliste vaadete mõjud olevikule ja tulevikule. Seosed luuakse Piibli Iiobi looga ning samuti apostel Paulusega. Kõneleja räägib isikliku kogemusloo oma ellu muutuse toomisest, palvetamisest, kiusatusest,

tagasilangemisest jms. Seejärel tuuakse teemana sisse inimese loomine ning inimese Jumala-näolisus. Jutlus lõppeb oma elus kursi muutmise teemaga ning arutelüküsimustega, mida vaataja saab edasi mõelda (3D koguduse Youtube'i kanal 2021a).

Video on salvestatud telestuudios ning kasutatud on mitut kaamerat. Kasutatud kaadrid on kesk-, kesk-üld-, kesk-lähiplaan. On kasutatud ka dünaamilisi võtteid. Montaažis on lisatud algusgraafika, tiiter, samuti on kasutusel katteplaanina piiblitsitaatide graafika ning lõpus arutelüküsimuste graafika. Heli on salvestatud rinnamikrofoni abil. Kuna kõneleja hoiab käes pulti ning vaatab kõnelemise ajal kaamerasse, on tõenäoline teleprompteri kasutus teksti lugemisel.

Videojutlus „Piirikontroll: kes sa oled? Kõneleb Jakob Remmel“ (kestus 18.33). Saate puhul on tegemist jätkuosaga eelnevalt kirjeldatud osale. Pärast sissejuhatust leiab saates käsitlust identiteedi teema, mida näitlikustatakse seigaga elust. Seejärel kõneldakse piibliloost Apostlite tegude raamatus (Saulus kohtub Jeesusega), mida seletatakse ning näitlikustatakse (k.a Piibli kirjakohtadega), räägitakse patuse loomuse tunnistamisest, pöördumisest, päästest, Jeesuse järgmisest ja püüdlemisest täiuslikkuse poole. Lõpuosas on teemaks raskused tunnistamisel, millele järgnevad kokkuvõte, palve ja arutelüküsimused (3D koguduse Youtube'i kanal 2021b).

Video on salvestatud tehniliselt sama režiiplaani järgi nagu eelpool mainitud osa, kasutatakse mitut kaamerat, samu kadreeringuid, montaažipõhimõtteid, sarnaselt koostatud graafikat ja heli ülesvõtmise lahendust. Küll aga paistab, et seekordne kõneleja kõneleb oma teksti peast ning teleprompterit ei kasutata.

Videojutlus „Piirikontroll: kuhu sa lähed? Kõneleb Marge Lige“ (kestus 19.00). Saade on jätk kahele eelpool kirjeldatud osale. Saade algab sissejuhatusega. Kõneleja räägib loo oma elust: kristlaseks saamisest, hirmudest ja usaldamisest ning toob Piibli kirjakohtad ja nende kõnekuse tänapäeval. Seejärel jätkub video vabaduse teema käsitlemisega: Jumala õnnistus ja meie vabadus; vabadus ja vastutus; Jumala Sõna kui abi. Kõneleja toob ka sisse oma õpingud ning kõneleb massi vs. vähemuse jõust ühiskonnast; sealt edasi kristlaste rollist maailma paremaks muutmisel, valikute tegemisest ja elu Jumalale üle andmisest, päästest ja evangeeliumi tunnistamisest. Saate lõpetavad üleskutse kogukonna liikmetele tuttavate kogukonda kutsumiseks ning arutelüküsimused vaatajatele (3D koguduse Youtube'i kanal 2021c).

Video on salvestatud sama režiiplaani järgi nagu sarja eelnevad osad. Teksti lugemisel on tõenäoliselt kasutatud teleprompterit.

Videojutlus „Hind ja väärtus – kõneleb Peep Saar“ (kestus 17.45). Saate puhul on tegemist uue jutluste seeria pealkirjaga „Kolm tarka“ esimese osaga. Saade algab kõneleja enesetuvustuse ja sissejuhatusega, millele järgneb näide igapäevaelust ja teemaga seonduv lugu kõneleja elust. Erinevate näidete abil kõneldakse hinna ja väärtuse erinevusest; oma tegude hinnast ja väärtusest ning hindamatust väärtusest, näitena tuuakse Piiblist lesknaise lugu. Järgneb armastus- ja ohvritegude hinna käsitus, tutvustatakse Piiblis leiduvaid Jeesuse arusaamu hinnast ja väärtusest. Saade lõppeb üleskutsega vaatajale ning temaatiliste laulusõnade ettelugemisega. Saate lõpetavad aruteluküsimused (3D koguduse Youtube'i kanal 2021d).

Saade on salvestatud sama režiiplaani järgi nagu sarja eelnevad osad ning paistab, et kõneleja räägib peast.

3.2.2. Muud videod

Sündmust kokkuvõttev video „3D koguduse 11. sünnipäeva aftermovie“ (kestus 1.00). Video on kokkuvõtte 3D koguduse 11. sünnipäeva tähistamisest Türi kultuurikeskuses, kus ühe minuti jooksul näidatakse nii esinejaid kui kohaletulnuid. Tegemist on erinevate lühikeste dünaamiliste võtetega, mis on montaažis kombineeritud. Kasutusel on algusgraafika ning sündmust kokkuvõtva video formaadile kohane kiire montaaž, heliks on lisatud taustamuusika (3D koguduse Youtube'i kanal 2021e).

Kogemusloo video „Väljapääs anoreksiast – Lisette lugu“ (kestus 14.33). Saate puhul on tegemist intervjuuga, kus saatejuht Marlen Pihl intervjuuerib Lisettet (perekonnanime ei avaldatud), kes jagab oma kogemuslugu. Intervjuu liik on kogemusintervjuu, täpsemini portreeintervjuu, vorm üks-ühele (üks saatejuht intervjuuerib ühte külalist). Saade algab saatejuhi sissejuhatuse ning külalise enesetuvustusega, kes hakkab rääkima oma kogemuslugu. Kõigepealt leiab käsitlust, kuidas saatekülalisel anoreksia alguse sai ja haiguseks kujunes, seejärel anoreksia sümptomitest: ärevushäiretest, paanikahoogudest, meeleolu kõikumisest. Pärast seda räägitakse, kuidas tuli muutus: palve ja ühe konkreetse ürituse osa selles. Seejärel räägitakse haiglasse minekust ja elust pärast haiglaravi; õppimisest Jumalat usaldama. Antakse praktilised soovitused sarnaste muredega inimestele. Saade lõpeb saatejuhi

pöördumisega vaataja poole, kus räägitakse 3D kogudusest (3D koguduse Youtube'i kanal 2021f).

Saade on salvestatud mitut kaamerat kasutades, kadreeringus on kasutatud üldplaani, kesk- ja kesk-lähiplaani. Kõige enam on kasutatud üldplaani, kus on nii intervjuuerija kui intervjueeritav korruga näha, millele on kohati vahele lisatud suuremad plaanid intervjueeritavast. Montaažis on nähtavad ka erinevad löikekohad. Videos ei ole kasutatud nimetiitreid. Audio on salvestatud kahe statiividel asetseva mikrofoni abil.

3.3. EELK Tallinna Toompea Kaarli koguduse ja 3D koguduse videosisu võrdlev analüüs

Eelmises alapeatükis kirjeldatud vaatlustulemused andsid kirjeldava sissevaate kahe koguduse videosisusse ühel konkreetsel perioodil. Siin peatükis võrdlen eelnevas osas kirjeldatud vaatlustulemusi. Vormilises võrdluses lähtun teooriapeatükis kirjeldatud visuaalse grammatika ja monaažipõhimõtete vastavusest, sisuanalüüsi aluseks on „Elust, usust ja usuelust 2015“ küsitlustulemused.

3.3.1. Saatesarjade ülesehitus

Mõlema koguduste videosisus domineerisid vaadeldaval perioodil monoloogi vormis videod. Tallinna Kaarli koguduse videotest olid monoloogilised „Kaarli lugude“ (kõnelesid valdkonnaspetsialistid) ja „Kirikupühadest ja mälestuspäevadest“ saated (kõneles Kaarli koguduse abiõpetaja Kaisa Kirikal). Dialoogi vormis oli „Vestlusi Piiblist“ saade, milles on kasutatud intervjuuvormi, kus üks intervjuuerija küsitleb ühte saatekülalist (Kaarli koguduse õpetaja Jaak Aus intervjueeris Tallinna Mustamäe koguduse abiõpetajat, teoloog Jaan Lahe), intervjuuliigilt sarnaneb see probleem- ja faktiintervjuuga (Thorsen & Møller 1996: 52-53). Enamik 3D koguduse videotest olid monoloogi vormis jutlused (kõnelesid pastorid Jakob Remmel, Peep Saar kui ka 3D kogukonna liikmed Mihkel Rehepapp, Marge Lige); saatejuhi ja külalise dialoogi vormis oli kogemuslugu.

3.3.2. Käsitletavate teemad küsitluse „Elust, usust ja usuelust 2015“ järgi

Järgnevalt esitan ülevaate vaatlusperioodil koguduste videotest käsitletavatest teemadest, jaotatuna „Elust, usust ja usuelust 2015“ küsitlustulemuste järgi.

Alustan nende inimeste ootustest, kes jumalateenistusi külastavad. „Elust, usust ja usuelust 2015“ küsitluse tulemuste järgi soovis 79% neist vastanutest, kes vähemalt kord aastas osalevad jumalateenistusel, et Piibli kirjakohti seletataks põhjalikumalt lahti. See teema tuleb esile järgmistes saadetes: saatesari „Kirikupühadest ja mälestuspäevadest“ (Tallinna Kaarli kogudus): „21. september: apostel Matteuse päev“. „Kirikupühadest ja mälestuspäevadest“: „29. september: peaingel Miikaeli püha“; saatesari „Vestlusi Piiblist“ (Tallinna Kaarli kogudus): „Vestlusi Piiblist 1“. Kirikupühade saatesarjas seletatakse konkreetse pühakuga seotud kirjakohti, „Vestlusi Piiblist“ sarjas räägitakse Piiblist teoloogilisest vaatepunktist.

Juhatusi ja nõuandeid usueluks soovis 63% vastanutest, selle teemaga seostub jutluste seeria „Piirikontroll“ (3D kogudus): „Piirikontroll: kust sa tuled? Kõneleb Mihkel Rehepapp“, „Piirikontroll: kes sa oled? Kõneleb Jakob Remmel“ ja „Piirikontroll: kuhu sa lähed? Kõneleb Marge Lige“. Nendes osades jagatakse nõuandeid, kuidas usuni jõuda ning usus elada.

Teoloogilistele ja filosoofilistele küsimustele vastuseid soovis 59% vastanutest ning seda teemat käsitleb saatesari „Vestlusi Piiblist“ (Tallinna Kaarli kogudus): „Vestlusi Piiblist 1“ ning saatesari „Kirikupühadest ja mälestuspäevadest“ (Tallinna Kaarli kogudus): „21. september: apostel Matteuse päev“. „Kirikupühadest ja mälestuspäevadest“: „29. september: peaingel Miikaeli püha“. Nendes tutvustatakse teoloogilisi lähenemisi Piiblile ning pühakutele.

Igapäeva elu probleemide lahendamiseks soovis kuulda 70% vastanutest, neid teemasid käsitlevad videod on jutluste seeria „Piirikontroll“ (3D kogudus): „Piirikontroll: kust sa tuled? Kõneleb Mihkel Rehepapp“. „Piirikontroll: kes sa oled? Kõneleb Jakob Remmel“. „Piirikontroll: kuhu sa lähed? Kõneleb Marge Lige“. „Hind ja väärtus – kõneleb Peep Saar“. Jutlustesse on sisse põimitud igapäeva elulised näited kõnelejate eludest.

Noorte probleemidest soovis kuulda 68% vastanutest, sellega seostub video „Väljapääs anoreksiast – Lisette lugu“ (3D kogudus). Kõneleja on noor tüdruk, kes räägib kogemusloo oma haigusest.

Rahvuskultuuri ja identiteedi teemad huvitasid 54% vastanutest, sel teemal on saatesari „Kaarli lood“ (Tallinna Kaarli kogudus): „Kaarli gümnaasiumi direktor

Aleksander Raudkepp“, käsitletakse rahvusidentiteedis olulist isikut Aleksander Raudkeppi. „Kiriku altari- ja kantslikatted“ – käsitleb kirikutekstiili.

2021. aasta septembris ei leidunud Tallinna Kaarli koguduse ja 3D koguduse videosisu hulgas saateid, mis vastaksid „Elust, usust ja usuelust 2015“ järgmistele teemadele: inimestevahelised suhted ja seal tekkivate probleemide lahendamine; elus ette tulevad moraalsed valikud ja nende lahendamise teed; elu ja surma küsimus, igavikulised küsimused; eakate probleemid; enda hingemurede, kurbuse ja üksindusega toimetulek.

„Elust, usust ja usuelust 2015“ küsimusest, miks inimesed käivad jumalateenistusel, tuli välja, et kõige enam külastatakse seetõttu, et vastajale meeldivad vanad kombed ja traditsioonid, teisena toodi välja, et saadakse hingerahu. Koguduste videosisust saab hingerahu pakkuvatena välja tuua 3D koguduse jutlused ning kogemuslugu („Väljapääs anoreksiast – Lisette lugu“). Järgmine variant oli: „Naudin kiriku arhitektuuri, hoonet kui sellist ja selles viibimist“. Uuritaval perioodil avaldas Kaarli kogudus „Kaarli lugude“ raames saate kiriku altari- ja kantslikatetest, mis on otseselt kirikut kui hoonet tutvustav; 3D kogudusel sellist sisu ei leidunud.

Veel vaatlen, kuidas vastab koguduste videosisu nende vastajate ootustele, kes ei käi jumalateenistustel või käivad seal harva. Inimesed, kes osalevad jumalateenistustel harva, tõid välja kõige sagedamini, et selleks puudub ajaline ressurss või ka, et jumalateenistused on liiga pikad (sageduselt neljas valik). Nendele inimestele võiks olla sobiv lahendus 3D koguduse variant, kus jagatakse stuudios salvestatud jutlust. Veel võiks sobida neile Kaarli koguduse saatesari „Kirikupühadest ja mälestuspäevadest“, millel osad on lühikese kestusega. Need võiksid vastata ka nende inimeste ootusele, kes tõid välja, et neil on kirikusse raske kohale jõuda.

Inimestest, kes ei osale üldse jumalateenistustel, tõi 17% välja, et neil on keeruline kirikus kõneldavast aru saada. Siinkohal võiksid olla lahenduseks Kaarli koguduse saatesari „Vestlusi Piiblist“, mis aitab Piiblit seletada. Samuti 3D koguduse videojutlused, mis räägivad kristlikel teemadel ning seostavad seda igapäevaeluga.

3.3.3. Kaadrikompositsioon, montaaž ja audio

Mõlemad kogudused kasutavad erinevaid kaadrikompositsioone (üldplaan, keskplaan, kesk-üldplaan, kesk-lähiplaan). Tallinna Kaarli koguduse videosisu kadreeringus on problemaatiline kohati esinev liigse tühja ruumi (õhuruumi) olemasolu,

3D koguduse videod on kadreeritud täpsemalt kadreerimispõhimõtete järgi, mis tagab selle, et need on vaataja jaoks selgelt mõistetavad (toetudes Bowen 2018; Zettl 2006). Lähi- ja detailplaan ei ole kasutatud, kuid nende kasutamise peale võiksid kogudused mõelda, nt oleks see asjakohane Kaarli lugude kiriku altari- ja kantslikatteid tutvustavas videos.

Mõlemad kogudused on üldjuhul kasutanud salvestamiseks mitut kaamerat, mida on montaažis omavahel kombineeritud. See tagab vaatajale erinevate perspektiivide vaheldumise. Tallinna Kaarli koguduse montaaži tempo on rahulik, 3D kogudusel on montaaž kiirematempoline. Mõlemad kogudused on kasutanud ka katteplaanide: Tallinna Kaarli kogudus kasutab neid saatesarja „Kaarli lood“ puhul, milles kuvatakse katteplaanidena põhiliselt ajaloolisi fotosid; 3D koguduse jutlustes on katteplaanideks graafilised Piibli kirjakohtade tekstid. Kaarli koguduse saadetes „Kirikupühadest ja mälestuspäevadest“ ning „Vestlusi Piiblist“ katteplaan ei kasutatud. „Vestlusi Piiblist“ puhul on see põhjendatud, kuna tegemist on vestlussaatega; küll aga oleks võinud katteplaan kasutada saate „Kirikupühadest ja mälestuspäevadest“ puhul. Kuna seal räägitakse pühakutest, siis võiks kuvada vaatajale, kuidas on kunstis pühakut kujutatud, see teeks saadet elavamaks ja jälgimise põnevamaks. 3D koguduse saadetes on erinevates osades kasutatud sarnaseid kadreeringuid. Õigesti kadreeritud plaan tagab selle, et videot kerge ja mugav jälgida ning see võiks olla eelduseks, et vaataja soovib sisu vaatama jääda. Erinevatel kaadriplaanidel on oma funktsioon, nt üldplaan tegevuspaigast ülevaate saamiseks; lähiplaan kõneleja lähedalt näitamiseks. Kuna ekraanitegelikkus on piiratud, siis erinevate vaatenurkade kombineerimine võimaldab vaatajal saada võimalikult tegelikkuselähedast vaatamiskogemust (toetudes Bowen 2018; Zettl 2006).

Mõlemad kogudused on kasutanud heli salvestamiseks rinnamikrofoni. Kaarli kogudusel on selline lahendus olnud kasutusel „Vestlusi Piiblist“ ning „Kirikupühadest ja mälestuspäevadest“ saadetes (ühes vaadatud osas); 3D kogudusel kõigi jutluste heli salvestamiseks. Kaarli koguduse „Kaarli lugude“ saadete heli on salvestatud statiividel mikrofonide abil; 3D koguduse puhul on statiividel mikrofonidega helisalvestuslahendust kasutatud kogemusloo puhul. Sobiva mikrofoni kasutamine aitab tagada video kvaliteetse heli.

3.4. Ideed kogudustele videosisu loomiseks

Järgnevalt annan kogudustele ideid, mis võiks olla abiks koguduse audiovisuaalmeedia planeerimisel. Alustan autorite seisukohtadega ning seejärel lisan enda poolt välja pakutavad põhimõtted lähtudes videosisu vaatlusest.

Tauno Toompuu (2016) on „Elust, usust ja usuelust 2015“ uuringu tulemusi kommenteerides välja toonud, et kogudustel tuleb sotsiaalmeedia puhul silmas pidada selle dialoogilisust ning mitmesuunalist suhtlust võimaldavat iseloomu ning sellest lähtuvalt märgib ta, et sotsiaalmeediat saab rakendada lugude jutustamiseks. „Just lood muutustest inimestes, olukordades, kogukondades on need, mis äratavad usaldust kiriku sõnumi vastu, ja sotsiaalmeedia on üks parimaid viise, kuidas neid muutuste lugusid jagada.“ (Toompuu 2016: 319). Helle Aan (2016) on märkinud koguduste veebilehti analüüsid: „Iga kogudus peaks mõtlema, kes on tema veebilehe sihtgrupp. Kas selleks on (1) koguduse liikmed, (2) kõik kristlased, (3) mittekristlased, keda soovitakse kutsuda liituma. Vastavalt sellele peaks kriitiliselt vaagima keelekasutust. Kui soovitakse jõuda laiemale ringile inimesteni, siis peab veebilehel kirjutatu olema neile suhteliselt kergesti mõistetav.“ (Aan 2016: 314) Need samad põhimõtted on mõistlikud ka audiovisuaalmeediatööd planeerides.

Tallinna Toompea Kaarli koguduse videosisu positiivsed küljed on, et on loodud erinevad saateformaadid, millele lisandub uusi osasid. See loob vaatajale selguse. Enamasti on videod filmitud mitme kaamera abil ja kasutatud erinevaid plaane ning on kasutatud mikrofone, et heli oleks hästi kuuldav. Samuti on kogudusel erinevat sisu, mis paigutub „Elust, usust ja usuelust 2015“ teemade alla ning mille järgi on inimestel soov. Problemaatilised on kohati esinevad visuaalse grammatika, kaadrikompositsiooni põhimõtete vastu eksimine.

3D koguduse videote positiivsed küljed on väga kvaliteetne visuaal, hea kaadrikompositsioon ja stuudio kasutamine, mis tagab valgustuse olemasolu. Ka 3D koguduse sisu on paigutatav mitmete „Elust, usust ja usuelust 2015“ teemade järgi. Vaatlusperioodil domineerivad jutlusevideod ja kuigi on ka üks kogemuslugu, siis muid formaate on vähem (võrreldes Kaarli kogudusega, kus on ka eraldi kirikupühasid tutvustav saatesari ja koguduse ajalugu tutvustav saatesari). Koguduste videosisus leidis saateid, mis vastasid erinevatele rahva poolt soovitud kategooriatele, kuid siiski oli ka teemasid, mida kogudused ei kajastanud, aga mille järgi rahval on huvi. Siit on võimalus teistel kogudustel leida teemasid, mida ise kajastada, seega tasub kogudustel

uuringutulemustega tutvuda, et tehtav videosisu oleks selline, mille järgi vaatajatel on ootus.

Ühe võimalusena võivad kogudused audiovisuaalmeediatööd planeerides rohkem kaaluda dialoogilisi saateid. Vaatluse põhjal ilmnes, et ülekaalus on monoloogi vormis saated. Vestlussaadete eelis on vahetu suhtluse edasiandmine, millega vaataja saab kergesti samastuda. Samuti on võimalik saatejuhil küsimuste teel suunata vestlust huvitavate teemadeni, eeldusel, et on tehtud korralik eeltöö. Saatejuhi rollis võib nt olla koguduse vaimulik. Üks sihtrühm, kellele kogudused võiksid mõelda, on need inimesed, kelle jaoks jumalateenistused on liiga pikad. Nemad võiksid olla sihtrühm lühematele videotele, näiteks videojutlustele (3D kogudus) või ka erinevatele lühikestele kristlikku maailma tutvustavatele videotele (nt Kaarli koguduse lühikesed kirikupühasid tutvustavad videod).

Videosisu vaatluse tulemusel saab märkida, et Kaarli koguduse videosisu tundub olema rohkem suunatud eeskätt oma koguduse liikmetele ja kristlastele, 3D koguduse videod aga nii kogukonna liikmetele kui ka neile, kes pole kristlased. Teistel kogudustel tasub samuti läbi mõelda, kelleni soovitakse oma sisuga jõuda (koguduseliikmed/kõik kristlased/mittekristlased, toetudes Aan 2016: 314), sest erinevad sihtrühmad on erinevate algteadmistega ja seetõttu on vajalikud erinevad lähenemisnurgad.

3.4.1. Näidisformaadid kogudustele

Järgnevalt pakun teooriaga tutvumise ja vaatluse põhjal välja mõned näidisformaadid, mida saab kogudus, kes soovib videosisu tegema hakata, töö planeerimisel arvesse võtta.

Koguduse ja kiriku ajalugu tutvustav saatesari, mille sihtrühm on oma koguduse liikmed. Saab siduda koguduse juubeliaastaga, saatejuhi rollis võib olla koguduse vaimulik või töötaja. Erinevates osades saavad kirikutöötajad rääkida koguduste tegemistest ja ajaloost; samuti tutvustada kirikuhoone ajalugu ja arhitektuuri. Salvestuskohana võib kasutada kirikuhoonet. Kasutada võiks mitut kaamerat ning erinevaid plaane, lisaks katteplaanina erinevad asjakohaseid arhiivimaterjale, fotosid, videoid, selgitavat graafikat. Mõelda läbi kvaliteetne helisalvestuse lahendus, nt kasutada rinnamikrofone. Saade vastab „Elust, usust ja usuelust 2015“ vähemalt kord aastas jumalateenistusi külastavate inimeste ootustele, keda huvitab kiriku arhitektuur.

Kristlikku usku ja/või Piiblit tutvustav saatesari, mille sihtrühm võib olla koguduseliikmed või kõik kristlased või mittekristlased. Vastab „Elust, usust ja usuelust 2015“ vastajate ootusele, et kirik võiks õpetust moodsamalt tutvustada; kes soovivad, et Piibli kirjakohti võiks rohkem lahti seletada; samuti neile, kelle jaoks jumalateenistused on liiga pikad või pole aega neist osa võtta. Valida sihtrühm, kelleni soovitakse jõuda ning vastavalt sellele valida teemad ning saatekülalised. Mõelda läbi, kas soovitakse teha pikemat vestlussaadet või lühikesi üht konkreetset küsimust/probleemi tutvustavaid videoid. Pikem saade võiks olla dialoogiline, mis tagab vahetu vestluse, lühem ka monoloogiline. Pikema saate puhul oleks sihtrühm tõenäolisemalt koguduseliikmed/kristlased, lühemad saated võiks olla suunatud laiemale avalikkusele. Kaasata võiks koguduse vaimulik(ud) ning teised teoloogilise pädevusega inimesed. Salvestusel võiks kasutada mitut kaamerat ning erinevaid plaane, mõelda läbi helisalvestus; temaatikast lähtuvalt mõelda läbi katteplaanide kasutamise vajadus.

Videojuttused, mille sihtrühm võib olla koguduseliikmed/kõik kristlased/mittekristlased. Valida sihtrühm, kelleni soovitakse jõuda ning vastavalt sellele valida teemad ja lähenemisnurgad ning jutlustajad. Teemade valikul lähtuda rahva ootustest, võimalikud teemad „Elust, usust ja usuelust 2015“ rahva ootuste järgi on nt igapäevaelu probleemide lahendamine ja valikute tegemine; hingehoidlikud teemad; igavikulised küsimused.

Võimalikud probleemid, mis kogudustel võivad ette tulla, on vajaliku tehnika puudumine, teadmiste puudumine visuaalsest grammatikast ja kaadrikompositsioonist jm videotöötusega seonduvast; aja ja eestvedajate puudumine.

Kokkuvõte

Käesoleva töö uurimisülesandeks oli EELK Tallinna Toompea Kaarli koguduse ja EEKBL 3D koguduse audiovisuaalsisu vormiline ja sisuline võrdlemine ning ideede andmine, mida saaksid teised kogudused kasutada audiovisuaalsisu planeerimisel ja loomisel.

Vaatlesin mõlema koguduse 2021. septembris avaldatud sisu ning sellest selgus, et Tallinna Kaarli koguduse videoformaadid keskenduvad peamiselt koguduse ajaloole, kirikupühadele ning teoloogililistele ja Piibli küsimustele; 3D kogudus teeb videojutlusi ning kogemuslugude saateid. Mõlema koguduse sisus domineerisid monoloogilised saated ning vormiliselt kasutavad mõlemad kogudused põhiliselt mitme kaameraga salvestamist ja erinevate kaadriplaanide vaheldumist, eelkõige kasutatakse üld-, kesk-üld, kesk-lähiplaan.

Võrdluses „Elust, usust ja usuelust 2015“ kategooriatega selgus, et kogudustel oli videoid erinevatel teemadel, nt Piiblit seletavad jt teoloogilised videod, igapäevaeluküsimusi ja usueluks juhiseid andvad videod. Samas oli ka teemasid, mida ei olnud käsitletud (nt inimestevahelised suhted; igavikulised küsimused), need võiksid olla suuniseks teistele kogudustele, kes soovivad videosisu tegemisega alustada.

Töös on toodud nõuanded ja ideed kogudustele, kes soovivad videosisu tegemisega alustada. Audiovisuaalmeedia loob kogudustele uusi võimalusi, kuidas sõnumit levitada. Neist võimalustest tasub olla teadlik ning leida oma kogudusele sobivad lahendused.

Bibliograafia

1. VEEBIALLIKAD

Central Connecticut State University. 2023. Cinematography. URL: <https://www.ccsu.edu/cinemastudies/basicprinciples/cinematography.html> (vaadatud 29.03.2022).

Die foe; Creative Scotland. Shot types. URL: <https://movingimageeducation.org/create-films/production/camera/shot-types> (vaadatud 29.03.2022).

EELK Tallinna Toompea Kaarli Koguduse koduleht. 2022. Kirik. – *EELK Tallinna Toompea Kaarli Kogudus*. URL: <https://www.kaarlikogudus.ee/kirik/> (vaadatud 29.12.2022).

Rajaleid, Tarmo. n.d. Montaaži alused. URL: http://www.tlu.ee/~rajaleid/montaazh/1.%20Montaazhi_alused.pdf (vaadatud 10.04.2023).

Tallinna Kaarli koguduse Youtube'i kanal. 2021a. Kaarli lood. Kaarli gümnaasiumi direktor Aleksander Raudkepp. – *Youtube*. URL: <https://youtu.be/KIbB1XuqMd0> (vaadatud 30.03.2023).

Tallinna Kaarli koguduse Youtube'i kanal. 2021b. Kaarli lood. Kiriku altari- ja kantslikatted. – *Youtube*. URL: <https://youtu.be/ddzjX9q2zyI> (vaadatud 30.03.2023).

Tallinna Kaarli koguduse Youtube'i kanal. 2021c. 21. september: apostel Matteuse päev. – *Youtube*. URL: https://youtu.be/ztoT_uw31pY (vaadatud 30.03.2023).

Tallinna Kaarli koguduse Youtube'i kanal. 2021d. 29. september: peaingel Miikaeli püha. – *Youtube*. URL: <https://youtu.be/3nsRjE24Iqk> (vaadatud 30.03.2023).

Tallinna Kaarli koguduse Youtube'i kanal. 2021e. Vestlusi Piiblist 1. – *Youtube*. URL: <https://youtu.be/lpMcOTHgx64> (vaadatud 30.03.2023).

Waddington, Mark. 2010. Shortcuts: Framing a TV interview. – *The Mantelpiece – Mark Waddington Blog*. URL: https://markwaddington.typepad.com/my_weblog/2010/08/shortcuts-framing-a-tv-interview.html (vaadatud 09.04.2023).

3D koguduse koduleht. 2022. Visioon. – *3D kogudus*. URL: <https://3dkogudus.ee/visioon> (vaadatud 29.12.2022).

3D koguduse Youtube'i kanal. 2021a. Piirikontroll: kust Sa tuled? Kõneleb Mihkel Rehepapp. – *Youtube*. URL: <https://youtu.be/tKSMGsDeQrQ> (vaadatud 30.03.2023).

3D koguduse Youtube'i kanal. 2021b. Piirikontroll: kes sa oled? Kõneleb Jakob Remmel. – *Youtube*. URL: https://youtu.be/U_Zd3nEecD8 (vaadatud 30.03.2023).

3D koguduse Youtube'i kanal. 2021c. Piirikontroll: kuhu sa lähed? Kõneleb Marge Lige. – *Youtube*. URL: <https://youtu.be/TnJg3vvqG9U> (vaadatud 30.03.2023).

3D koguduse Youtube'i kanal. 2021d. Hind ja väärtus – kõneleb Peep Saar. – *Youtube*. URL: <https://youtu.be/6-3kf7Oikis> (vaadatud 30.03.2023).

3D koguduse Youtube'i kanal. 2021e. 3D koguduse 11. sünnipäeva aftermovie. – *Youtube*. URL: https://youtu.be/bbSV_oLbVb4 (vaadatud 30.03.2023).

3D koguduse Youtube'i kanal. 2021f. Väljapääs anoreksiast – Lisette lugu. – *Youtube*. URL: <https://youtu.be/nohdOxpSP6U> (vaadatud 30.03.2023).

2. KIRJANDUSALLIKAD

Aan, Helle. 2016. Meedia kui missioloogiline võimalus: Kirjeldav osa. – *Kuhu lähed, Maarjamaa? Quo vadis, Terra Marina?* Toimetanud Eerik Jõks. Tallinn: Eesti Kirikute Nõukogu.

Bowen, Christopher J. 2018. *Grammar of the Edit: Fourth Edition*. New York: Routledge.

Kask, Ardi. 2013. EELK Tartu Pauluse koguduse ja Tartu Kolgata baptistikoguduse kodulehekülgede sisu ja välimuse võrdlus turunduspõhimõtete järgi. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikooli usuteaduskond.

Laherand, Meri-Liis. 2010. *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Sulesepp.

Melder, Katrin-Helena. 2020. Kuidas edasi? – *Eesti Kirik*, nr 20.

Telpt, Eve. 2016. Kokkuvõtte uuringu „Elust, usust ja usuelust 2015“ tulemustest. – *Kuhu lähed, Maarjamaa? Quo vadis, Terra Marina?* Toimetanud Eerik Jõks. Tallinn: Eesti Kirikute Nõukogu.

Thorsen, Michael; Möller, Hans-Georg. 1996. *Teleajakirjandus*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Toompuu, Tauno. 2016. Meedia kui missioloogiline võimalus: Seletav osa. – *Kuhu lähed, Maarjamaa? Quo vadis, Terra Marina?* Toimetanud Eerik Jõks. Tallinn: Eesti Kirikute Nõukogu.

Zettl, Herbert. 2006. *Television Production Handbook: Ninth Edition*. Belmont: Thomson Higher Education.

Summary

Video content analysis of Estonian Evangelical Lutheran Church Tallinn Kaarli congregation kogudus and Union of Free Evangelical and Baptist Churches of Estonia 3D congregation and ideas for creating video content for congregations

The purpose of this study is to compare the audiovisual content produced in two congregations and based on this, to offer ideas that other congregations could use when planning their audiovisual media work.

Method of this work is a case study, in which I compare the audiovisual media content produced by Tallinna Kaarli and 3D congregations, which were published during one month (September 2021) in Youtube.

The results of this study showed that the congregations had videos on different topics, such as theological videos explaining the Bible, videos giving guidance on everyday life and religious life. Advice is given to congregations wishing to start creating video content. First, it is necessary to decide on the target audience and then select topics (using the "Life, Faith, and Religious Life" results to determine people's expectations of the church), speakers, and to think about the content, structure, technical and visual solutions of the programs.

In conclusion, the results of this research can help congregations in planning audiovisual media content.

Lisa 1. Tallinna Kaarli koguduse videosisu võrdlustabel

Saatesari, episood, pealkiri/teema	Saatejuht	Külalised	Saate ülesehitus	Käsitletavad teemad	Üks kaamera?	Multi-cam	Kasutatud kaadrid	Kus salvestatud ja stuudio kirjeldus	Montaaži kirjeldus	Audio kirjeldus	Märkused jms
Vestlusi Piiblist, 1, (teema: sissejuhatus)	Jaak Aus	Jaan Lahe	intervjuu	piibli olulisus, sõna 'Piibel' ja selle tähendus, kaanon ja selle kujunemine, Jumala ilmutus, Piibli koht kirikus, vastuolulised lood piiblis, piibli lugemisest, sümbolid, loomisloo näide, piibli autoriteet	ei	jah	kesk-üldplaan saatejuhist, kesk-üldplaan külalisest, üldplaan (kohati kaadrid veidi liiga profiilis)	Raamaturiiulid taustal, kaks tooli (Kaarli kooli raamatukogu)	Vahelduvad kolm plaani kolmest eri kaamerast, ei ole muud katteplaane. Kaadrid staatilised. Algus- ja lõpugraafika. Montaaž aeglane.	Rinnamic, aga heli veidi vaikne, aga selge	Teaduslik lähenemine, tsiteeritakse teolooge. Lahe räägib ladusalt ja huvitavalt
Vestlusi Piiblist, 2, Vana Testament	Jaak Aus	Jaan Lahe	intervjuu	VT algkeel, VT keskne teema ja ülesehitus. Maailma loomislugu, pattulangemislugu, Noa veeuputuslugu. Aabraham, Iisak, Jaakob. Tüpoloogiline piiblitõlgendamine. Koguja rmt. Iiobi rmt. VT alglood. Mooses. Kõrberännak. Jumala vihast.					10:54 nähtav lõikekoht		
Vestlusi Piiblist, 3, Uus Testament	Jaak Aus	Jaan Lahe	intervjuu	SJ ja täiendus eelmisele saatele. Aeg, ajastu, autorlus. Evangeeliumid UT-s. Allikas Q ja sünoptilised ev.: sisust ja tähendusest. Näide Luuka ev teoloogiast. Johannese ev ja dogmaatika. Apostlite Tegude Raamat. vahemärkus: Peetruse ja Pauluse reliikviad. Pauluse misjonireisid. UT Kirjad, sisu ja näited. Johannes Ilmutusraamat ja maailmalõpust; kõneaine tänapäeval. UT Jumalapilt (võrdluses VT). UT kese (võrdluses VTga). UT erinevused VT-st.							Jaan Lahe kaamera kõrgus on silmadest kõrgemal sel episoodil, samas silmade nähtavus parem
Vestlusi Piiblist, 4, Käsud ja evangeeliumi vahetused	Jaak Aus	Jaan Lahe	intervjuu	Seadus e Toora. Iisraellased kui valitud rahvas. Toora roll juudi igapäevaelus. Jeesuse elu ja õpetuse ning Pauluse elu ja õpetuse uurimise uus laine. Kaskude roll kristlastele; Luther. Kirikus käimisest. Evangeelium. Lutheri õpetus. Katoliku kir. lähenemine käsule. Käsud ja ev. piirid.	ei	jah	kesk-üldplaan saatejuhist (veidi palju õhku ülal), üldplaan	Laud, hele sein taustal (tavalisest erinev salvestuskoht)	Puudub kesk-üldplaan Jaan Lahest selles osas! 20:46 nähtav lõikekoht		Puudub kesk-üldplaan Jaan Lahest selles osas
Vestlusi Piiblist, 5, Jumal Vanas ja Uues Testamendis	Jaak Aus	Jaan Lahe	intervjuu	Vahekokkuvõte. Õpetus Kolmainsusest. VT jumalapilt, Otto Kaiseri lähenemine. Sõnad Jumala kohta, nende algupära. Jumala isik. Monoteismi kuj, Jesaja rmt 40-55. Jumala iseloomustamine ja omadused; pildikeel ja sõnasümbolid, antropomorfismid. Jumala sootus. Jumala salarus. Jumal UT-s.	ei	jah	kesk-üldplaan külalisest, üldplaan (vahepeal jalad kaadrist väljas)	tavapärane raamaturiiulit ega koht tagasi	Puudub kesk-üldplaan saatejuhist	veidi erinev heilitase Ausil ja Lahel	

Vestlusi Piiblist, 6, Kristus, maailma lunastaja	Jaak Aus	Jaan Lahe	intervjuu	VT ettekuulutused ja messia ootus. Olud, messiaanlikud liikumised. Jeesuse isik: Jeesus kui Kristus, kui Lunastaja. Lambatalle kujund, ohvri mõiste. Jeesuse sünd, koht, aeg - Kristlikust ajaarvamisest ja 25.dets-ist. Jeesuse vanemad. Joosepi elu. Jeesuse sünnikoht. Jeesus kui õpetaja, guru. Jeesus kui Sõna (logos). Kelleks on Jeesust peetud: poliitiline ülestõusujuht; õpetaja - rabi; samaan; filosoof.	ei	jah	kesk-üldplaan külalisest, üldplaan	tavapärane raamatariiulit ega koht tagasi	Puudub kesk-üldplaan saatejuhust		
Vestlusi Piiblist, 7, Kristus - tõeline inimene	Jaak Aus	Jaan Lahe	intervjuu	Kristoloogia. Doketism. Kirikuisad ja dogmad. Kristus kui inimene. Kristuse lapse iga. Kristuse inimese poolus Pühakirjas: kõrbekiusamine, Jh ev palvevõitlus. Ajaloolise Jeesuse küs., kuni valgustusajani; valgustusae; marksism; vandenõuteooriad; tänapäeva teadus. Mida kindlat teame Jeesuse elust, ajalooline teadmine. Kristuse inimlik loomus ja inimlikkus.	ei	jah	kesk-üldplaan saatejuhust, kesk-üldplaan/(vahepeal) medium close-up külalisest, üldplaan	tavapärane raamatariiulit ega koht lisandunud laud	29:58 nähtav lõikekoht		Jaak Aus toob välja alguses, et on ka inimesi kes kuulavad podcastina seda saadet. Tuuakse pühakirja näiteid (eeldab piibli lugude tundmist)
Vestlusi Piiblist, 8, Kristus - tõeline Jumal	Jaak Aus	Jaan Lahe	intervjuu	Jeesus oli ilma patuta - tähendus. Patu mõiste. Jeesuse kiusatused. Jeesuse täiuslikkus ja eeskujule meile. Jeesuse imeteod ja nende sõnum. Jeesuse sõnum ja judaismiga vastuolu. Jeesus kui inimene, kes on tõeline Jumal. Jh ev näited Jeesuse jumalikkusest. Jeesus kui lunastaja.	ei	jah	kesk-üldplaan/(vahepeal) medium close-up külalisest, üldplaan	tavapärane raamatariiulit ega koht (lauda jälle pole)	heli tundub natuke tugevam kui varemalt		Jaan Lahe puhul kasutusel kesk-üldplaan ja medium close-up suhteliselt vaheldumisi, teeb visuaalset keelt ilmekamaks
Vestlusi Piiblist, 9, Headusest ja kurjusest	Jaak Aus	Jaan Lahe	intervjuu	Põhjendus saate teemale, sõda Ukr. Epikuros jumalatest. Kurjuse küsimus ja selle päritolu, vaated sellele. Lutheri arusaam patust ja kurjusest. Kurjuse olemus. Kristlik käsitlus kurjusest ja patust. Meeleparandusest. Ukr sõjaga teema sidumine. VT näited Jumala hävingukuulutustest ja inimeste meelega parandustest (nt Joona, Iob). Jumala antud vaba tahe. Headus ja jumalanäolisus.	ei	jah	kesk-üldplaan/(vahepeal) medium close-up külalisest, üldplaan	tavapärane raamatariiulit ega koht	mõlema heli moonutab (veidi valed helitasemed)		Saate teema on seotud Ukraina sõjaga (saade avaldatud 29.03.22) ja seega läheb välja esialgsest teemadekavast.
Vestlusi Piiblist, 10, Püha Vaim	Jaak Aus	Jaan Lahe	intervjuu	VT pilt Jumala vaimu tegevusest; prohvetid. UT: nelipüha sündmus; Paulus PV tegevusest. PV sümbolika. Pühitsused ja sakramendid, PV toimimine. Kiriku pühadus. PV kui aitaja. Vaimuannid. PV sõnum usklikule. PV kui Jumala olemisviis.	ei	jah	kesk-üldplaan/(vahepeal) medium close-up külalisest, kesk-üldplaan saatejuhust, üldplaan	tavapärane raamatariiulit ega koht			Jaak Aus räägib, et kaamera taga on Urmo Treisalt.

Kirikupühadest ja mälestuspäevadest, 1, 29. juuni: apostlite Peetruse ja Pauluse mälestuspäev	Kaisa Kirikal	monoloog	Kes oli Peetrus - tutvustus ja kirjakohad Piiblist. Kes oli Paulus - tutvustus, kristlaseks saamise pöördumislugu, kirjakohad Piiblist. Apostlite surm. Surmapäeva pühitsemise trad ja apostlite pühapäeva kujunemine. Lõpeb vaataja poole pöördumisega.	ei	jah	keskele vaatav cam medium, vasak medium, parem medium long (valesti kadreeritud eriti jääb silma alguse keskmise cam plaani puhul)	Kaarli kirik, kõnepuldist	Vahelduvad kolm plaani kolmest eri kaamerast, ei ole katteplaane.	Kõnepuldi mic	puuduavad katteplaanid
Kirikupühadest ja mälestuspäevadest, 2, 24. juuni: Ristija Johannese sündimise püha	Kaisa Kirikal	monoloog	Sündimispühadest kirikuaastas: Jeesuse sündimise päev, Neitsi Maarja sünnipäev ja ristija Johannes. Ristija Johannese sündimise lugu. Nime tähendus. Maarja ja Eliisabeti kohtumine. Lunastuslooline täh. Johannese ülesandest ja ta kuulutus. Tähendus usklikule.	ei	jah	vasak cam medium long shot, keskel cam vaatav (valesti kadreeritud) medium ja parem cam plaan medium shot.	Kaarli kirik, kõnepuldist	Keskele vaatav plaan on valesti kadeeritud	Kõnepuldi mic	
Kirikupühadest ja mälestuspäevadest, 3, 22. juuli: Maarja Magdaleena mälestuspäev	Kaisa Kirikal	monoloog	Maarja Magdaleena. Magdala küla. Maarja Magdalast kohtumine Jeesusega, Maarja Mag saamine Kristuse järgijaks, tunnistajaks. Maarja Mag roll ristilöömisel, ülestõusmisel. Maarja Mag tegevus pärast Kristuse taevaminemist. Käik Rooma linnas, keisri juures. Värvitud munade trad algus ja Maarja Mag seos. Maarja	ei	jah	vasak cam medium long shot, keskel cam vaatav medium ja parem cam plaan medium shot.	Kaarli kirik, kõnepuldist	kadreeringud natuke paremad kui eelmisel korral	Kõnepuldi mic	
Kirikupühadest ja mälestuspäevadest, 4, 25. juuli: apostel Jaakobuse päev	Kaisa Kirikal	monoloog	Apostel Jaakobuse taust. Peetrus, Johannes ja Jaakobus ja nende suhe Jeesusega. Mk ev näide, Lk näide. Jaakobus Juudamaal ja Samaarias jm. Hukkamine, tema märtrisurm UT-s. Jaakobuse tervendamise. Jaakobus kui kaitsepühak, patroon. Kunstis. Täh usklikule.	ei	jah	vasak cam medium long shot, keskel cam vaatav medium ja parem cam plaan medium shot.	Kaarli kirik, kõnepuldist		Kõnepuldi mic	
Kirikupühadest ja mälestuspäevadest, 5, 15. august: Neitsi Maarja uinumise püha	Kaisa Kirikal	monoloog	Rukkimaarjapäeva nim. Neitsi Maarja sünnipärimus, kihlus Joosepiga. Maarja evangeeliumites. Maarja Lk ev-s, Maarja kui Jeesuse ilmaletooja. Maarja täh emana uslikele. Maarja roll. Maarja pärast Jeesuse surma apostel Johannese juures. Maarja maise elu lõpp, minek taevasse. Täh uslikele.	jah	ei	close-up	kivisein	kasutatud tiiter rääkija kohta	telefonimic?	sarja osad lõppevad mida meil on õppida rubriigiga -> võimalus kasutada nt usuõpetuses või pühapäevakoolis? Üldine mõte: võiks olla kuidagi visuaalsem, kasutada katteplaane või ka animatsiooni
Kirikupühadest ja mälestuspäevadest, 6, 24. august: apostel Bartolomeuse mälestuspäev e pärtlipäev	Kaisa Kirikal	monoloog	Bartelomeuse samastamine Naatanaeliga. Jh ev Flippus leidis Naatanaeli. Naatanael kui kahtleja. Bartelomeuse tegevus pärast Jeesuse surma. Bartelomeuse surm. Bartelomeus kunstiteostes. Bartelomeus kui kaitsepühak. Side tänapäevaga, usukahtlused. Täh usklikule.	ei	jah	keskel cam medium / vasak medium	Kaarli kirik, kõnepuldist	kasutatud tiiter rääkija kohta. Kadreeringute visuaalne grammatika ei ole päris nõuetele vastav ja see teeb kaadritüübi hindamise keeruliseks.	Kõnepuldi mic	

Kirikupühadest ja mälestuspäevadest, 7, 21. september: apstel Matteuse päev	Kaisa Kirikal		monoloog	Matteus. Matteuse varasem elu, töö tõlnerina. Jeesus kutsus Matteuse, Matteus jüngrina. Matteus kui evangelist. Matteuse evangeelium: tekkeae, sisu, Jeesuse-pilt, teoloogia. Matteuse hilisem elu, märtrisurm. Side tänapäevaga. Tähtsuskikule.	jah	ei	medium shot	Siseruumis kuju juures = Kaarli kirik	Rinnamic. Kohati ei lähe suu ja heli kokku	Ülemise pearuumi vale kadreering. Teksti lugemine tahvelarvutist.	
Kirikupühadest ja mälestuspäevadest, 8, 29. september: peaingel Miikaeli püha	Kaisa Kirikal		monoloog	Inglite väimus. Inglise tegevus. Peainglid Piiblis: Miikael, Gaabriel ja Raafael; nende ilmumised. Inglise Jumala saadikud ja sõnumitoojad. Inglise kui inimese kaitsjad. Inglise liturgias. Lõpetuseks loeb Kaisa Kirikal palve.	jah	ei	close-up	kodus? Raamaturiüli juures	telefonimic? / arvutimic?		
Kirikupühadest ja mälestuspäevadest, 9, 18. oktoober: evangelist Luuka päev	Kaisa Kirikal		monoloog	UT evangeeliumid. Evangelist Luuka, tema päritolu, noorus. Luukas kristlasena, apostel Paulusega side. Luukas kui evangelist, tema evangeeliumi eripära ja võrdlus teistega, sisu, teoloogia. Pöördumine kuulaja poole, side tänapäevaga, tähtsuskikule.	jah	ei	medium close up	valge seinaga ruum = Kaarli kirik	ei paista eralid mic		
Kaarli lood, 1, Kabelist kirikuni (1/2)		Vootele Hansen	monoloog	Tin Toompea Kaarli kog nime lugu. Tõnismägi, püha Antonius. Püha Antonius e Tõnise kabel Tõnismäel. Rootsi võimu aeg, jumalateenistused Toompea lossis. 1670 a ehitatud puidust kirik. Kirikukelladest. Põhjasõda, Sõda, katku, näljahädade järgne kogudus. Uue kiriku ehitamine. Koguduse pooleks jagamine, Kaarli ja Jaani kog. Kaarli kiriku ehitamise algus; koguduse põhikirja kinnitamine. Ehituse rahamured.	ei	jah	medium close-up, üldplaan, close-up; katteplaaniid	Kaarli kirik	Algusraafika. Tiiter külalise kohta. Multicam. Katteplaaniid. Kastusuel ka dünaamilised võtted, nt 8:40 kandis monoloogil ja samuti ka katteplaaniid.	raadiomac statiivil	korrald meedium closeupil liiga palju õhku ülal, pigem siis juba kadreerida üldplaaniks. Väga palju aitavad loo jutustamisele kaasa temaatilised katteplaaniid (+tiitrid). Kuna istub pingis siis jalgu ei näe --> vb võiks istuda tooliga vahekaigus. Silmade vaatesuund kohati problemaatiline nt
Kaarli lood, 2, Kabelist kirikuni (2/2)		Vootele Hansen	monoloog	Ajutine kirik ehitusajal. 1870 uue kiriku pühitsemine. Maalide; pinkide; altarilaua ja kantsli valmimine. Tornikellad. Ehituste jätkumine. Kiriku arhitektuurist. 20 saj kogudus. II ja III pihtkonna loomine. Vaimulikest. Tegevused kogudusel 20saj; kogudusemaja ehitamine. 1923 elektrivalgustus ja suurorrel, kiriku värvilah muutus. Saksa aeg. Nõukogude aegne kogudus. Kurvemad hetked Kaarli kog ajaloo; mäletustahvid. Kalmistud, kabel.	ei	jah	medium close-up, üldplaan, close-up; katteplaaniid	Kaarli kirik	Algusraafika. Tiiter külalise kohta. Multicam. Katteplaaniid.	raadiomac statiivil	
Kaarli lood, 3, Otto Hippus ja murrang kirikuehituses		Urmo Treisalt	monoloog	Sj. Kaarli kogudusest ja kiriku ehitusest. Kiriku arhitekt; protestantlik kirikutüüp, selle tunnused: hea nähtavus, hea kuuldavus ja esteetiline pool. Kaarli kiriku arhitektuur. Paekivi. Tornikiivrid. Peafassaad. Katus; konstruktsioonid. I ümberehitus. Sisustus: Kirikupingistik. Altar, altarivõre. Kantsel. I remont. 1923 a remont ja uus orrel; eeskoja ümberehitus. Kütte- ja elektrisüsteemid.	jah	ei	medium close-up, medium long shot, close-up; katteplaaniid	Kaarli kirik, rõdu	Algusraafika. Tiiter. Katteplaaniid	rinnamic	

Kaarli lood, 4, Kirikute ehitusmeister Gustav Beermann	Rutt Tänav	monoloog	Sj. Päritolu, lapsepõlv. Õpetaja kutse omandamine, töö kooliõpetajana. Pliistvere, Ambla kirikute taastamine. Abiellumine, pere elu. Põltsamaa kiriku remont. Suuremad ehitustööd. Kaarli kiriku ehitamine Beermanni juhtimisel. Käsukonna kiriku ehitamine. Tartu Peetri kiriku ehitamine. Sinimustvalge lipu lugu. Narva Peetri kirik ehitamine. Beermanni pere, lapsed ja nende elulood. Sugupuu. Põltsamaa Kihelkonna kool. Saare mõisa elama asumine. Maarja-Magdaleena kiriku laiendamine, Tarvatu kiriku remont, Narva-Jõesuu kiriku ehitus, Rõuge Kihelkonna kool. Kus hauad.	ei	jah	medium close-up, üldplaan; katteplaaniid	Kaarli kirik	Algusgraafika. Tiiter. Katteplaaniid	juhtmega mic statiivil	
Kaarli lood, 5, Kunstniku käepuudutus: Kõleri apsidimaal	Dr Hilikka Hiip	monoloog	Apsidimaali restaureerimisest. Maalist kunstiajalooliselt, fresko tehnikast, kuidas käis maailmine. Raamat "Kunstniku käepuudutus". Maali restaureerimisese protsessist. Tehnilisest poolest, alusjoonistus, pinnale kandmine. Restaureerimise probleemid. Makett. Modellist. Restaureerimise ajal toimunud sündmused. Raamat.	ei	jah	medium long shot, medium shot, üldplaan	Kaarli kirik	Algusgraafika. Tiiter. Katteplaaniid. On ka dünaamilisi võtteid	raadiomic statiivil	Salvestatud vahekäigus, mis annab võimaluse näha ka inimese jalgu - palju parem kui pingi vahes kus ei näe alakeha
Kaarli lood, 6, Organist-koorijuht Hella Tedder 100	Pirat Aidulo, Ruth Soosaar, Marika Kahar, Ene Üleoja	4x monoloog	AIDULO: CD. Hella Tedder kui inimene ja organist. Tedder kui helilooja, CD plaadi tegemisest. Tedderi haridus. Kirikutöö eripärast. SOOSAAR (Tedderi tütar): räägib oma ema ja pere eluloost, Tedderi töö, lapsed, jne. KAHAR: kokkupuuted, kolleegid kirikutööl, kirikumuusikute koori asutamine; looming; võimaliku laulupäeva korraldamine; seik leeripühast; Tedder pensionieas. ÜLEOJA: seik leeripühast, kokkupuuted Tedderiga ja tema erilise, muusikamaitse; Tedderi suhtlemisoskus ja vaimus, trad.	jah	ei	medium shot, medium long shot	Käärkamber? laud, puu	Algusgraafika. Tiitrid. Katteplaaniid, mh palju ajaloolisi fotosid.	rinnamic	Puudub Sj. Soosaare jutt suhteliselt aeglane ja vb vajaks intervjuerijat rohkem.
Kaarli lood, 7, "See kirju sein": Kugelgeni altarimaalid	dr Tiina-Mall Kreem	monoloog	Sj, saate ülesehituse tutvustus. Maali tellimislugu: kirikukonveni otsus, E. Von Gebhardt'ilt tellimine ja Kugelgenilt tellimine. Maalist: visandid, Saksamaa õppereis, 3 altarimaali ja nende teemad, kompositsioon, paralleelid muu kunstiga. Rahva vastuvõtt. Kunstnik Sally von Kugelgen: päritolu, õpingud, Sally kunstiajaloo, kirikutesse tehtud kunstitööd, nt Juuru; Sally Eestist lahkumine. Tööde originaalkompositsiooni küsimus.	ei	jah	medium shot, medium close-up, medium long shot	Kaarli kirik	Algusgraafika. Tiitrid. Kasutatud ka udustatud taustaga võtteid.	raadiomic statiivil	Alguses tutvustab saate ülesehitust. Kunst hea teemavaldkond videole kuna pakub palju võimalusi katteplaaniideks!
Kaarli lood, 8, Kõleri vaated eestipärasele kirikule	Dr Riho Saard	monoloog	Sj. Ajalooline taust, rahvuse küs luteri kirikus. Kaarli kog võimalikkonna eestistumine ja selle roll; keeletülid ja jutlused. Jutluse olulisus; jutlusekogu tutvustus ja lõigu lugemine. Kirikuvahetus-liikumine. Linnastumine. Kõler rahva sotsiaalsest viletsusest. Diakonissid Kaarli kog. Kõleri deviis; E. Vilde lähenemine. Kiriku reformimisest ja Kõleri seos sellega. Kõleri projekt /nägemus kirikule: eestikeelne evangeelne kirik. Kolmainuõpetusest.	ei	jah	medium long shot, medium shot, medium close-up	Kaarli kirik	Algusgraafika. Tiitrid. Katteplaaniid.	raadiomic statiivil	

Kaarli lood, 12, Kaarli gümnaasiumi direktor Aleksander Raudkepp	Ursula Haava	monoloog	<p>SJ. Lapsepõlv, kasvamine võõrsil. Töö kooliõpetajana. Saabumine Eestisse, õpingud Tartus. Õpetajakandidaat Kursi ja Tartu Pauluse kog. -s. Töö Tartu Pauluse kog ja HTG-s. Minek Tallinna, töö õpetajana ja Kaarli gümni direktorina. Raamatute jm trükiste kirj ja toimetamine. Eesti Kristliku Rahvaerakonna asutamine. Poliitikutöö Riigikogus, usuõpetuse küs ja usuõp kampaania, rahvahääletus. Seik rahvakoosolekult. RK töö, ametikohad, vastuolud, seigad. KRistliku Rahvaerakonna ühinemine, Rahvusliku Keskerakonna loomine. Uue erakonna loomisega alustamine. Töö EELK komisjonide ja koolidirektorina, vastuolud dir-töös, töö usuõp õpetajana. Vene ja Saksa okupatsiooni aeg, põgenemine Eestist, elu lõpp. Kokkuvõte.</p>	ei	jah	medium shot, medium long shot	Kaarli kirik	Algusgraafika. Tiitrid. Katteplaunid.	kõnepuldi mic	
Kaarli lood, 13, Kiriku altari- ja kantslikatted	Marju Raabe	monoloog	<p>SJ. Kiriku katete ajaloost ja kasutusest. Liturgilised värvid kirikus. Kirikutekstiilide valmistamise õpetamine koolitööna. Kirikukaunistamisest EELKs. Kaarli liturgilistes värvides katete valimisest. Tegijad Aino Schmidt ja Asta Heinsaar, nende elulood. Tehnikast. Katete tutvustus: värvid, motiivid, sümbolid, materjalid, tehnika, kujundus. Uued katted. Kaarli katete järgi tehtud katted mujale. Kaarli kirikukoori lipp. Kirikutekstiili kasutusajast; uuemad katted ja nende kirjeldus, sümbolid. Kokkuvõte.</p>	ei	jah	long, very long, medium long shot	Kaarli kirik	Algusgraafika. Tiitrid. Katteplaunid. Lõikekohad eri värvi katete tutvustuse juures.	juhtmega mic statiivil	Salvestatud pingis, aga osaliselt ka altari juures. Alatri juures heli kehvem, kuna mic on kaugel (parem oleks olnud nt rinnamic?). Oleks võinud kasutada ka detailplaanide katete näitamiseks (palju huvitavaid detaile).

Lisa 2. 3D koguduse videosisu võrdlustabel

Saatesari, episood, pealkiri/teema	Saatejuht	Külaline /külalise	Saate ülesehitus	Käsitletavat teemad	Uks kaamera?	Multi-cam?	Kasutatud kaadrid	Kus salvestatud ja stuudio kirjeldus	Montaazi kirjeldus	Audio kirjeldus	Märkused jms
Jutlused: armastuse keeled, 1, Teenivad teod	Kristi Novikov		monoloog	SJ, tutvustus. Piibisalm. Chapman: 5 armastuse keelt. Jumal ja armastuse keeled. Teenimisteed igapäevaelus. Isiklik näide. Teenimisteed Piiblis: VT ja UT Jeesuse teod. Teenimisteede olulisus kristlasele, piiblitähtsaks. Jumala armastus. Isiklik lugu kristlaseks	ei	jah	medium shot, medium long, medium close-up. Kasutusel ka dünaamilised võtted	Laud; valgustusega stuudio; prožektorid	Alugraafika. Tiiter.video kvall ainult 720p. Katteplaanina kasutusel graafika. Multicam (2 kaamerat).	rinnamic, heli tugevus hea	Jääb silma stuudiovalgustuse kasutamine, mis annab hea professionaalse tulemuse. Paistab tv7 graafikalogo -
Jutlused: armastuse keeled, 2, Füüsiline puudutus	Claus-Kennerth Tikki		monoloog	Jumal kui armastus, piiblitäht ja seal sõnaasenduse harjutus. Füüsilised puudutused ja Jeesuse puudutused. FP olulisus. FP ja seks ning muud lähedussuhted. Jeesuse tervendamised, piiblikohad. Puudutuse tähendus. SJ. Isiklik meenutuslugu. Teadlik hoolivuse jagamine, vastuvõtmine. Oma hoolivuse väljendamisest ja teise hoolivuse vastuvõtmisest. Tunnustussõna jagamine, erinevad tahud ja mida vältida. Armastuse keeled (3D) kogukondades. Jumala armastuse	ei	jah	medium long, medium close-up. Kasutusel ka dünaamilised võtted	Laud; valgustusega stuudio; prožektorid	Tiiter.video kvall ainult 720p. Katteplaanina kasutusel graafika. Multicam (2 kaamerat).	rinnamic, heli tugevus hea	
Jutlused: armastuse keeled, 3, Tunnustussõnad	Jaanika Kišunas		monoloog	SJ, tutvustus. Armastuse keeltest üldiselt. Kvaliteetaeg kui armastuse keel. Kval.aeg infoajastul ja kriiside keskel. 5 näpunäidet kvaliteetajale. Kvaliteetaeg ja suhted Jumalaga. Teenimisest ja	ei	jah	medium shot, medium long, medium close-up. Kasutusel ka dünaamilised võtted	Laud; valgustusega stuudio; prožektorid	Alugraafika. Tiiter.video kvall ainult 720p. Katteplaanina kasutusel graafika. Multicam (2 kaamerat).	rinnamic, heli tugevus hea	Terve episoodi vältel vaatajaga suhtlemine n-ö läbi ekraani. Saatesarjas kasutusel arvatavasti
Jutlused: armastuse keeled, 4, Kvaliteetaeg	Kaisa Tamme		monoloog	SJ, seeria teemast. Minevik kui pagas. Hoiakud oma mineviku suhtes. Kõneleja näited, tema minevik läbi kahe filtri: 1) "kõik on halvasti läinud", 2) positiivse filtri läbi; nende vaadete mõjud olevikule ja tulevikule. Iobi lugu, kaduvus.	ei	jah	medium shot, medium long, medium close-up. Kasutusel ka dünaamilised võtted	Laud; valgustusega stuudio; prožektorid	Alugraafika. Tiiter.video kvall ainult 720p. Katteplaanina kasutusel graafika. Multicam (2 kaamerat).	rinnamic, heli tugevus hea	Praktilised näpunäited. 6.51 nähtav löikekoht
Jutlused: Piirikontroll, 1, Piirikontroll: kust Sa tulded?	Mihkel Rehepapp		monoloog	SJ. Idenditeet, seik elust. Piiblitlugu: Saulus kohtub Jeesusega Ap rmt; loo seletus: patuse loomuse tunnistamine, pöördumishetk, teistsugune nägemus elule. Piiblitäht Pauluse kirjas. Pääste, SJ. Mida elult tahta. Lugu elust.	ei	jah	medium shot, medium long, medium close-up. Kasutusel ka dünaamilised võtted	Laud; valgustusega stuudio; prožektorid	Alugraafika. Tiiter.video kvall ainult 720p. Katteplaanina kasutusel graafika. Multicam (2 kaamerat).	rinnamic	Hoiab käes pulti, paistab et kasutatud promterit
Jutlused: Piirikontroll, 2, Piirikontroll: kes sa oled?	Jakob Rimmel		monoloog	Kristlaseks saamisest, hirmud, usaldamine. Piibli kirjajohad ja nende kõnekus meile. Jumala õnnistus ja vabadus teha kõike, mida soovime. Vabadus ja vastutus; Jumala Sõna abi meile. Massi vs vähemuse jõud	ei	jah	medium shot, medium long, medium close-up. Kasutusel ka dünaamilised võtted	Laud; valgustusega stuudio; prožektorid	Alugraafika. Tiiter.video kvall ainult 720p. Katteplaanina kasutusel graafika. Multicam (2 kaamerat).	rinnamic	räägib peast?
Jutlused: Piirikontroll, 3, Piirikontroll: kuhu sa lähed?	Marge Lige		monoloog	Enesetutvustus, SJ. Näide elust: toiduhinnad ja krüpto. Lugu elust. Hinna ja väärtuse erinevus, näited. Oma tegude hind ja väärtus. Üleskutse vaatajale. Hindamatu väärtus; Piibli lesknaise lugu. Armastus- ja ohvirtegude hind - hinnalt väärtusele orienteerumine. Jeesus hinnast ja väärtusest, Tema eeskju meile. Üleskutse vaatajale, lõnusõnad Iohannes Laksi laulust.	ei	jah	medium shot, medium long, medium close-up. Kasutusel ka dünaamilised võtted	Laud; valgustusega stuudio; prožektorid	Alugraafika. Tiiter.video kvall ainult 720p. Katteplaanina kasutusel graafika. Multicam (2 kaamerat).	rinnamic	Kohe alguses jääb silma hästi sõbralik avatud olek. räägib peast

-, 3D koguduse 11. sünnipäeva aftermovie			aftermovie	11. sünnipäeva ürituste kokkuvõte: esinejad, osalejad,	jah		dünaamilised võtted	Türi kultuurikeskus	Alusgraafika. Kiire aftermovie formaadile sobiv montaaž.	taustamuusika	
Tunnistused,, Väljapääs anoreksiast - Lisette lugu	Marlen Pihl	Lisette	dialog	SJ. Lisette tutvustus. Anoreksia algus, haiguseks kujunemine, alakaalu jõudmine ja selle sümptomid. Ärevushäired, paanikahood, meeleolu kõikumised. Kuidas tuli muutus; Võimaluste Festivali osa selles, Jumala poole palvetamine. Haiglasse minek, momendid haiglas olemisest. Pärast haiglat. Jumala usaldama õppimine. Praktilised soovitusel. SJ pöördumine vaataja poole, 3d kog-st.	ei	jah	Üldplaan, medium shot, medium close-up	2 tooli, laud	Põhiliselt kasutatud üldplaan (2in korraga), vahepeal lisatud suuremad plaanid Lisettest.	mikrofonid statiividel	ei ole nimetiitreid! Lõikekohad nähtavad.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Joonas Taniloo,

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

„EELK Tallinna Toompea Kaarli koguduse ja EEKBL 3D koguduse videosisu analüüs ning ideed kogudustele videosisu loomiseks“,

mille juhendaja on dr. theol. Kaido Soom,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Joonas Taniloo
28.04.2023